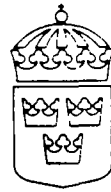

Riksdagens protokoll

1989/90:54

Tisdagen den 23 januari

Kl. 14.30–17.37

Protokoll
1989/90:54

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

Svar på frågor

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 11 och 12 januari.

2 § Svar på fråga 1989/90:310 om en svensk protest mot visst ingripande av den amerikanska marinen mot Greenpeace

Anf. 1 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Gudrun Schyman har frågat mig om jag avser framföra någon officiell protest mot vad hon betecknar som det uppenbara övervåld som den amerikanska marinen använt sig av i samband med att ett Greenpeace-fartyg rammats utanför Floridas östkust.

Den 2 december 1989 fick utrikesdepartementet från den amerikanska ambassaden uppgifter om att svenskregistrerade Greenpeacefartyg i samband med amerikanska örlogsövningar under åren 1987 och 1989 framförts på ett sätt som äventyrade säkerheten till sjöss. Man ville mot den bakgrunden få Sverige att förhindra nya liknande incidenter med svenska fartyg inblandade. Dessutom lämnades information om att en ny övning skulle hållas den 4 december utanför Floridas östkust.

Senare samma dag underrättade utrikesdepartementet Greenpeace i Sverige om innehållet i den amerikanska informationen. Samtidigt lämnades uppmaningen att svenskflaggade Greenpeacefartyg skulle iakttä de regler som gäller sjöfarten på det fria havet i syfte att undvika incidenter och olyckor till sjöss.

Bakgrunden till denna uppmaning är helt enkelt att Sverige, liksom andra sjöfartsnationer, enligt gällande konventioner och internationell praxis har ett särskilt ansvar för fartyg under egen flagg.

När det gäller den internationella sjötrafiken har ett stort antal stater, däribland både Sverige och USA, anslutit sig till de s.k. internationella sjövägsreglerna, en IMO-konvention från år 1972. (IMO betyder International Maritime Organisation, på svenska: Internationella Sjöfartsorganisationen). Enligt dessa regler har besättningen på svenska såväl som utländska fartyg

skyldighet att bl.a. genom gott sjömannskap undvika incidenter och olyckor till sjöss.

Jag vill här tillägga att utrikesdepartementet även den 12 december fick kännedom om att nya amerikanska örlogsovningar skulle hållas inom något dygn. Mot bakgrund av dessa uppgifter informerade departementet på nytt Greenpeace om den nya övningen, varvid samma uppmaning som tidigare lämnades om skyldigheten att iaktta de internationella sjövägsreglerna. Samtidigt meddelade vi också den amerikanska ambassaden vår bestämda uppfattning att även amerikanska fartyg har skyldighet att iaktta de internationella sjövägsreglerna.

Av den information som hittills inkommit till UD beträffande händelserna den 4 december 1989 framgår att det *inte* var ett svenskflaggat fartyg utan det i Nederländerna registrerade fartyget "Greenpeace" som kom till skada.

Flaggstaten Nederländerna har bett de båda inblandade parterna om en redogörelse för händelseförloppet. En del material har kommit in. Avsikten är att vederbörande nederländska fackmyndigheter skall yttra sig över materialet.

Först därefter kommer man på nederländsk sida att ta ställning i frågan, som alltså fortfarande är under utredning.

Enligt min mening är denna fråga en nederländsk angelägenhet. Jag ser därför ingen anledning att framföra någon protest från svensk sida – i synnerhet som saken ännu inte är helt utredd.

Anf. 2 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka så mycket för svaret. Jag kan förstå slutsatsen att det inte finns någon anledning för svenska UD att framföra någon protest. De saker som nu har framkommit hade väl varken jag eller utrikesministern någon klarhet i när detta skedde. Frågan ställdes redan i början av december. En hel del tid har tyvärr förflutit sedan dess, men då var frågan mycket aktuell.

Det finns trots allt all anledning att påminna om att protesten skedde med anledning av att det pågick test av kärnvapenmissiler i området. Greenpeace, som är en fredsorganisation, för en kampanj för kärnvapenfria hav. Det är en inställning som jag vet att utrikesministern och regeringen delar, även om vi, vilket har visat sig vid flera tillfällen, har mycket olika åsikter om hur protester skall framföras.

Jag vill ställa en fråga. Som det mycket riktigt står i svaret är händelsen under utredning. Enligt vad jag hittills har fått reda på har tydligen den amerikanska marinen inte följt sjövägsreglerna när det gäller väjningsplikt. Hålet uppstod tydligen på babords sida, och då skulle man ha väjt. Men detta är ännu inte utrett. Om det hade varit ett svenskt fartyg, eller om svenskar hade kommit i kläm och blivit skadade, hade då utrikesministern ansett det befogat med en protest?

Jag menar att mitt påstående om att detta är ett övervåld mot en fredlig demonstration är helt riktigt. Att det sedan inte var frågan om ett svenskflaggat fartyg var tur för utrikesministern, eftersom han på det sättet kunde halka förbi frågan. Det skulle i alla fall vara intressant att få ett svar på frågan.

Anf. 3 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Det här är en s.k. hypotetisk fråga, men jag skall ändå försöka besvara den. Jag vill först beklaga att jag inte har kunnat lämna svaret tidigare. Det beror på en del åtaganden som jag har fullgjort utomlands. Jag har inte kunnat svara på frågan förrän nu.

Beträffande sådana här övningar, och det gäller också de tester som företogs, gäller att dessa är tillåtna på fritt hav. Det finns inte någon internationell rätt som förbjuder detta. En annan sak är att den svenska regeringen liksom riksdagen, antar jag, gärna ser en nedrustning till havs och att man i första hand kommer till rätta med de här problemen. Men nu gäller den internationella rätt som gäller.

Kraven är naturligtvis desamma på den amerikanska flottan som på Greenpeace. Jag menar därför, att om den utredning som den nederländska staten företar visar att man på de amerikanska fartygen har brustit när det gäller gott sjömanskap för att undvika incidenter och olyckor av den art som inträffat och att man har brustit i efterlevnaden till dessa sjövägsregler, skall naturligtvis en protest också gälla dessa fartyg. Det är självfallet. Detta är också ett svar på frågan vad regeringen skulle ha gjort om något dylikt hade inträffat. Vi vet ännu inte om man har brustit i efterlevnaden när det gäller sjövägsreglerna.

Anf. 4 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Det fanns svenskar inblandade i den här aktionen. Med tanke på den förmedlingsverksamhet som UD bedrev av meddelanden från USA till Greenpeace, och som uppfattades som ganska provokativt av delar av fredsrörelsen, dvs. att UD i det här fallet gick USA:s ärenden och försökte förhindra de aktioner som vi planerade, vore det då inte klädsamt om UD – om det visar sig att den amerikanska marinen har använt övervåld och brutit mot regler – också säger någonting i den här frågan även om fartyget har visat sig vara nederländskt? Man har ju redan varit inblandad på den ena sidan och det kan kanske tolkas som litet konstigt att man inte vill bli inblandad på den andra sidan.

Anf. 5 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Nu skärper Gudrun Schyman argumenteringen och blir litet osaklig. Regeringen har inte gått USA:s ärenden. Vi har gjort vad som åligger oss enligt den konvention som Sverige har undertecknat. Dessa bestämmelser gäller, som jag redan sade i svaret, i lika höga grad för de amerikanska fartygen som för de svenskflaggade. Greenpeace har inte någon dispens från de sjövägsregler som gäller. Är fartygen svenskflaggade eller bär en flagg som innebär att de tillhör en nation som har undertecknat konventionen, har Greenpeace att följa samma regler som gäller för andra fartyg.

Jag föreslår att vi först avvaktar vad den nederländska utredningen ger vid handen innan vi börjar spekulera i vad vi skulle ha gjort om någonting hade inträffat som vore av den art som Gudrun Schyman utgår från utan att ha något som helst bevis för det, dvs. vad vi skulle ha gjort om det inte varit Nederländerna utan Sverige som hade varit inblandat. Detta är väl rimligt?

Anf. 6 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Jag tycker att det är rimligt. Vi kan väl vara överens om att om alla dessa om inträffar, är det väl bra om utrikesdepartementet hör av sig och säger något för att undvika all eventuell spekulation om att man går någon nations ärende i det här fallet. Vi kan väl fylla på utrikesministerns om med detta om också. Jag hoppas att jag får ett jakande svar när det gäller detta om.

Anf. 7 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag skall gärna avge ett sådant svar. Jag har redan gjort det indirekt, så jag kan också göra det direkt, om Gudrun Schyman lovar att varje misstanke om att vi går någon annan regerings ärende då skall vara som bortflugen och inte heller komma till samma uttryck i fortsättningen. Får jag ett jakande svar på detta så har vi en "deal".

Anf. 8 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Jag kan avge ett jakande svar i vad gäller den här sakfrågan. Det finns dock en mängd andra frågor, där jag anser att utrikesministern går helt andra ärenden än dem jag skulle vilja. Det får vi dock återkomma till i en annan debatt. När det gäller denna fråga tycker jag att vi antar en "deal".

Anf. 9 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag begärde inget annat än att Gudrun Schyman skall rätta sig efter sakskäl. Då har vi en "deal". Tack.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1989/90:325 om åtgärder för att hjälpa i Frankrike häktad svensk medborgare

Anf. 10 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig om jag är beredd att göra ett uttalande i positiv riktning för advokat Hüsejijn Yildirim som, sägs det i frågan, greps av fransk polis den 29 november 1989. I frågan sägs vidare, att Yildirim har uppehållstillstånd i Sverige och att han därför bör ha skydd av svensk diplomatis tjänster på samma sätt som en svensk medborgare.

Det är korrekt att Hüsejijn Yildirim har permanent uppehållstillstånd i Sverige. Han har dessutom flyktingstatus och innehar svenskt resedokument.

En flykting som är bosatt i Sverige är i princip likställd med en svensk medborgare vad gäller möjligheterna att erhålla konsulärt bistånd från svensk utlandsmyndighet. För att i det aktuella fallet bistå Yildirim var det dock en förutsättning att ambassaden i Paris hade fått reda på att han berövats friheten. Ambassaden fick dock ingen underrättelse om detta.

Yildirim släpptes den 1 december 1989 från häktet.

Anf. 11 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag får tacka för svaret. Även när det gäller den frågan har det gått ett tag sedan den ställdes, och en viss aktualitet har gått förlorad. Det har varit juluppehåll, och då har vi ju inga frågestunder.

Jag skickade ett telegram till inrikesministern och frågade om det här ärendet, och har också fått svar på det. Det stämmer att Yildirim var tillfångatagen och att han nu är frigiven. Jag menar att även om han har blivit frigiven har svenska staten tillfälle att opponera sig mot sådana här övergrepp, eftersom en person med svenskt upphållstillstånd var inblandad. Det kan annars vara svårt i vissa andra situationer.

200 tungt beväpnade poliser gick in i ett kooperativ som CEDRI har ansvar för. I kooperativet finns endast fredliga operatörer och många barn. Det blev stora tidningsrubriker. Dagarna efter kom små notiser om att det var ett misstag. Man sökte Gassemløres mördare, och man trodde att man skulle finna honom där. Det var förevändningen för att gå in. Man tog fyra personer.

Jag hade velat att Sverige efteråt skulle ha uttalat något och fördömt sättet att arbeta. Det finns inget skäl att ta till storsläggan på det viset om man nu har misstankar, utan det går att göra med mycket mindre medel. Varför gjorde man inte något, när man nu hade chansen att opponera sig?

Anf. 12 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Vi hade inte chans att opponera oss, eftersom vi inte visste något. För att man i efterhand skall kunna ha någon uppfattning om detta, måste man ha begrepp om styrkan i de misstankar som hystes mot Yildirim. Det vet jag uppriktigt sagt inte särskilt mycket om. Den franske polisen ansåg att det fanns så starka skäl att misstänka honom att den ingrep. Det är omöjligt att i efterhand på basis av något som man vet så litet om protestera mot en främmande stats agerande.

Anf. 13 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Man har i efterhand sagt att man bara ville ha honom som vittne. Man påstod aldrig efteråt att han var misstänkt. Då behöver man inte ta till sådan kraft.

25 schweiziska parlamentariker från alla partier skrev omedelbart en protestlista emot det här förfarandet. Kooperativen har hittills aldrig varit utsatta för något liknande. Dessutom blir människor som bor runt omkring misstänksamma mot kooperativet, även om de får höra att det inte var någonting. När 200 tungt beväpnade poliser går in någonstans, reagerar människor ju så att de tänker att här är det ändå något, även om det hela rent juridiskt har blivit friat från misstankar.

Anf. 14 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Det är omöjligt att agera på grundval av hur människor, allmänheten, reagerar på att någon har blivit misstänkt och sedan frikänd. Det går inte. Jag ser ingen möjlighet att göra något från svensk sida, och ingen anledning heller.

Anf. 15 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag anser att man skulle ha gjort ett uttalande. Det finns det även andra som tycker. Det skulle ha gjorts ett uttalande om varför man tog till mera våld än nöden kräver. Dessutom påstod man ju i efterhand att han inte var misstänkt. Då fanns det ännu mindre skäl att göra på det viset.

Man kan ha sökt efter andra som var misstänkta och säga att det var tre kurder. Den iranska säkerhetspolisen är faktiskt mycket misstänkt för mordet på Gassemlore och de övriga kurderna. Det finns därför inget skäl att ens söka efter kurder.

Jag tycker att man skulle ha gjort ett uttalande från svensk sida och sagt att vi tycker att det är ett mycket grovt sätt att gå till väga på när man söker efter vittnen eller misstänkta brottslingar.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1989/90:330 om värnpliktiga estländare

Anf. 16 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Erling Bager har i en fråga till mig efterlyst regeringens reaktion på uppgifterna om ökat våld mot estniska värnpliktiga inom den sovjetiska krigsmakten.

Det finns flera uppgifter som tyder på att mobbning och pennialism ökat inom den sovjetiska krigsmakten under det senaste året. Officiella sovjetiska medier har ägnat ökat utrymme åt dessa problem. Även fall med dödlig utgång har rapporterats.

Enligt vissa uppgifter verkar pennialismen ha fått en något förändrad karaktär: från att tidigare huvudsakligen ha utövats av överordnade gentemot underlydande noteras nu också allt flera fall av pennialism mellan likställda värnpliktiga av olika nationalitet. Främst tycks värnpliktiga från de baltiska republikerna, Georgien och Armenien drabbas av pennialism och mobbning, i all synnerhet när de tjänstgör utanför den egna republiken.

Från den sovjetiska krigsmaktens sida har man uppmärksammat problemet med ökad pennialism. Försvarsledningen verkar vara angelägen att komma till rätta med dessa övergrepp. Kritiska synpunkter på bristande ordning inom krigsmakten har också framförts av Sovjetunionens Högsta sovjet.

I den sovjetiska krigsmakten sänds, på samma sätt som i många andra länder, de värnpliktiga oftast till utbildning och tjänstgöring långt från hemorten. Mot bakgrund av bl.a. den tilltagande pennialismen har det därför i Baltikum på senare tid rests allt starkare krav på att värnpliktstjänstgöringen i största möjliga utsträckning skall fullgöras i den egna republiken, eller åtminstone inom det baltiska militärområdet. Dessa krav har dock hittills avvisats av de centrala sovjetiska försvarsmyndigheterna, bl.a. med hänvisning till att de värnpliktiga inte är jämnt fördelade över unionens territorium.

Erling Bager tar också upp organisationen "Genève-49". Denna organisation skall, enligt vad vi inhämtat, också förespråka upprättandet av en "egen" estnisk gränsvakt och polisstyrka. Enligt uppgift skall organisationen

hittills ha registrerat ca 1 000 värnpliktsvägrare, varav hälften har vägrat inställa sig till grundutbildning och den andra hälften "återsänt" sin krigsplacementsorder efter avslutad grundutbildning. Liknande organisationer har för övrigt också bildats i Lettland och Litauen. Till bilden hör också att frågan om värnplikt inom den egna republiken, liksom även möjligheten till vapenfri tjänst, även diskuterats i Högsta sovjet i de tre baltiska republikerna.

I ljuset av att MR-läget generellt sett förbättrats i Sovjetunionen under de senaste åren är det tragiskt och allvarligt att etniskt betingade övergrepp och pennalism verkar få en ökad omfattning inom den sovjetiska krigsmakten. Man måste kunna hoppas på att de sovjetiska myndigheterna med kraft försöker stävja denna negativa utveckling, som bara kan leda till ökade motsättningar mellan olika folkgrupper och ytterligare inflamma situationen.

Anf. 17 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret.

Det är tillfredsställande att regeringen delar den oro som har uttalats med anledning av baltiska värnpliktigas situation i sovjetiska arméförläggningar. Sedan jag ställde min fråga till utrikesministern har det också kommit uppgifter om förhållandena i Lettland. Lettiska centralrådet har dokumenterat flera fall där inkallade har avlidit under mycket oklara förhållanden. De samlade rapporterna från Baltikum tyder på att inkallade ester, letter och litauer straffas i Sovjetarmén med anledning av den frigörelseprocess som pågår i Baltikum. Inkallade har i brev eller efter flykt vittnat om mobbning och misshandel med t.ex. påkar, järnskodda bälten och heta strykjärn.

Herr talman! Jag vill påpeka att det viktigt är att vi från svensk sida visar vårt ogillande när det gäller brott mot de mänskliga rättigheterna. Det rör sig här om unga pojkar som har inkallats till den sovjetiska armén.

De baltiska länderna är våra grannländer. Vi får aldrig glömma de människor som bor där och vad de kan drabbas av. Jag utgår ifrån att utrikesministern och regeringen tar chansen att framföra vår ståndpunkt med anledning av vad som har inträffat.

Anf. 18 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Ja, det är en självklar uppgift för en regering som hävdar de mänskliga rättigheterna. Jag tror att redan den här debatten får en god effekt. Dessutom tror jag att de sovjetiska myndigheterna – jag tänker då på Sovjetledningen – är helt på det klara med att man måste försöka att komma till rätta med problemen.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1989/90:374 om friheten för de politiska partierna i Rumänien

Den 19 januari inlämnades följande fråga av *Margaretha af Ugglas* (m):

1989/90:374 till utrikesministern om friheten för de politiska partierna i Rumänien:

Utrikesminister Sten Andersson har besökt Rumänien och gjort en del uttalanden i samband med detta.

Vilka besked fick utrikesministern av den rumänska regeringen vad gäller de politiska partiernas möjlighet att fritt få arbeta och vara med att utarbeta nytt valsystem, få tillgång till press, radio och TV, få möjlighet att ta emot stöd till teknisk utrustning etc.?

Anf. 19 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Margaretha af Ugglas har med anledning av mitt besök i Rumänien ställt en fråga rörande de politiska partiernas möjligheter att fritt få arbeta, delta i utarbetandet av nytt valsystem osv.

I Bukarest förde jag samtal med företrädare för både den rumänska regeringen och ett flertal av de politiska partier som nu håller på att framträda.

Läget i Rumänien är som bekant fortfarande oklart och instabilt. Landet befinner sig i ett mycket besvärligt försörjningsläge. Befolkningens behov och förväntningar är stora. Det finns en utbredd otålighet, liksom en stark önskan om snabba förändringar. En lång rad viktiga men samtidigt svåra frågor måste snarast lösas.

En sådan är hur fria val skall organiseras och när de skall genomföras. Av mina samtal med premiärminister Roman och utrikesminister Celac fick jag det bestämda intrycket att Nationella räddningsfronten har för avsikt att leda Rumänien fram till fria val i samarbete med de olika politiska partierna. Enligt premiärministern skall ett förslag till vallag snart läggas fram för allmän debatt. När detta skett blir det lättare att närmare bedöma Räddningsfrontens intentioner.

Från några av de politiska partierna fick jag höra att de inte var nöjda med sina möjligheter att få utrymme i media, att få disponera egna lokaler osv. Det är svårt att under ett kort besök bilda sig en klar uppfattning om hur berättigade dessa klagomål är. Det är givetvis oroande att de alls förekommer.

Samtliga partier som jag mötte var mycket angelägna att få kontakt med broderpartier i Västeuropa. Inget framkom under mitt besök som tyder på att det skulle finnas några begränsningar i samarbetet med utländska partier.

Det är bara en dryg månad sedan det folkliga upproret mot Ceausescu-regimen inleddes och diktatorn störtades. Det är svårt att på så kort tid som förflutit sedan dess undanröja alla hinder som tidigare funnits mot oliktänkande. Den repressiva apparaten påverkade ju varje enskild människas liv, och misstron är djupt rotad.

Mitt intryck från besöket i Rumänien är dock att det finns en vilja från ledningens sida att leda landet mot demokrati. Samtidigt måste vi hålla i minnet att denna utveckling äger rum under svåra förhållanden, där vissa mycket grundläggande behov ännu inte tillfredsställs.

Det finns emellertid oroliga röster om Rumänien. Redan detta ger skäl att noga följa utvecklingen i landet. Det är en angelägen uppgift både för regeringen och för övriga riksdagspartier att på allt sätt stödja den demokratiska processen i Rumänien.

Anf. 20 MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Vi har ju i dagens tidningar kunnat läsa att Nationella räddningsfronten tydligen alltmera närmar sig det stadium, då man klarar sig själv. Man blir en politisk kraft och kan vid valen själv framträda som ett politiskt alternativ. Den här utvecklingen gör naturligtvis att själva övergångsfasen blir allt känsligare. Vi kan se ett exempel på detta när det gäller DDR:s utveckling i dag. I utrikesministerns svar står det att utrikesministern har "det bestämda intrycket att Nationella räddningsfronten har för avsikt att leda Rumänien fram till fria val". För de övriga partierna är naturligtvis övergångsprocessen oerhört viktig. Får partierna möjlighet att framträda fritt, får de tillgång till massmedia och får de vara med att utarbeta den nya vallagen? Egentligen skulle man önska någon form av rundabordsfas också i Rumänien, så att de politiska partierna känner en större övertygelse om att det kommer att gå korrekt till, så att det blir verkligt fria val. Vi som ännu inte har haft tillfälle att vara i Rumänien har ju i svensk TV kunnat höra en så framstående personlighet som Doina Corea säga att hon känner stor oro och undran över vad Nationella räddningsfronten verkligen står för. Detta betyder naturligtvis att det är mycket viktigt för Sverige att delta i opinionsbildningen och klart ge sitt stöd till demokratiseringsprocessen.

Anf. 21 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag kan instämma i allt detta. Vi har litet svårt i detta idylliska land att föreställa oss övergångsstadiet från diktatur till demokrati, men representanter från alla partier som jag talade med sade att de inte kunde se något alternativ till Nationella räddningsfronten. På något sätt måste det ju bildas ett organ som tar ledningen också under övergångsstadiet. Eftersom jag trodde att övergången skulle kunna gynnas om partierna på något sätt engagerade sig direkt i det organ som nu har till uppgift att klara problemen, frågade jag om de inte skulle kunna begära att få gå in som medlemmar. Alla avvisade emellertid den tanken och sade att de inte ville detta. De ville inte ta ansvar för ett misslyckande. De ansåg sig ha fördelar av att stå utanför. Men det är ändå mitt intryck – och det kan inte bli mer än ett intryck – att Nationella räddningsfronten ändå försöker att åstadkomma fria val. Dessa fria val får då ge utrymme för den demokrati som det rumänska folket självt väljer. Jag kan i varje fall inte se någon annan möjlighet.

Anf. 22 MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Det finns ju en oro bland rumäner i vårt eget land, och jag tror att det finns en strävan att på olika sätt försöka stödja demokratiseringsprocessen i Rumänien. Oron finns ju, som jag nämnde tidigare, i Rumänien. Därför skulle jag vilja understryka hur viktigt det är att vi från svensk sida – och naturligtvis från regeringens sida – fortsätter att framhålla att vad vi önskar och vill stödja med hjälpen till Rumänien är just en fullvärdig demokratisk utveckling.

Anf. 23 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Det är pinsamt det här, men jag måste instämma även i allt detta, och jag gör det gärna. I det förslag till ett Östeuropaprogram – om

vi skall kalla det så – som vi snart skall presentera hoppas jag också kunna presentera sådant som just syftar till att underlätta de svenska partiernas insatser för att stödja den demokratiska utvecklingen, inte bara i Rumänien utan i hela Östeuropa.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1989/90:376 om en kunskapsbank för omställningsfrågor vid Uppsala universitet

Den 19 januari inlämnades följande fråga av *Guðrun Schyman* (vpk):

1989/90:376 till utrikesministern om en kunskapsbank för omställningsfrågor vid Uppsala universitet:

Förra året behandlade utrikesutskottet ett antal motioner som tog upp frågan om inrättandet av en kunskapsbank för omställningsfrågor vid Uppsala universitet.

Utskottet gjorde en positiv bedömning av förslaget och ville att regeringen inför nästa års budget, dvs. årets, skulle prioritera frågan. Ett enigt utskott gjorde detta tillkännagivande, vilket också riksdagen senare ställde sig bakom.

Men i årets budgetförslag finns inte ett ord nämnt om saken! Inte en krona är avsatt för att effektuera den beställning som riksdagen gjorde!

Min fråga är:

Tänker utrikesministern vidta omedelbara åtgärder så att riksdagens beslut följs?

Anf. 24 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Guðrun Schyman har frågat mig om regeringen avser vidta omedelbara åtgärder för att i årets budget finansiera inrättandet av en kunskapsbank för omställningsfrågor vid Uppsala universitet.

Regeringen delar utrikesutskottets positiva bedömning av förslaget att inrätta en internationell kunskapsbank om försvarsindustriell omställning vid nedrustning. Förslaget härrör från UD:s utredning "En politik för nedrustning och utveckling" och har med stöd av ett bidrag från utrikesdepartementet på 60 000 kr. utretts närmare av institutionen för freds- och konfliktforskning vid Uppsala universitet.

Under innevarande budgetår har UD avsatt ytterligare 60 000 kr. för att inleda förberedelserna för en kunskapsbank. Uppsala universitet har skjutit till motsvarande belopp.

Inför årets budgetbehandling har regeringen valt att på nedrustningsområdet i första hand prioritera de pågående Genèveförhandlingarna om en konvention mot kemiska vapen. Sverige innehar i år ordförandeskapet i dessa förhandlingar, vilket innebär betydande finansiella åtaganden i form av expertstöd från Försvarets forskningsanstalt.

Det är angeläget att ta till vara erfarenheterna kring arbetet med en kun-

skapsbank för omställningsfrågor. Jag har därför för avsikt att inom ramen för UD:s resurser för utredningsändamål under nästa budgetår avsätta 120 000 kr. till institutionen för freds- och konfliktforskning vid Uppsala universitet. Detta är en fördubbling av innevarande års anslag och innebär att arbetet med en kunskapsbank kan gå vidare.

Anf. 25 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Jag förmodar att det här måste var en ganska pinsam historia för utrikesministern. Jag lyssnade på det föregående replikskiftet, där det talades om hur viktigt det är med utvecklingen av demokratin. I denna fråga har en enig riksdag faktiskt gjort en beställning hos regeringen att det skall avsättas pengar i årets budget till uppbyggandet av en kunskapsbank för omställningsfrågor, dvs. omställning från krigsindustri till civil industri. Någon angelägnare uppgift kan man knappast tänka sig i dagens situation. Då väljer departementet att strunta i riksdagens beställning.

Det fanns i denna fråga motioner från samtliga partier utom moderaterna. Ett enigt utskott ställde sig bakom motionskravet, och en enig riksdag fattade beslut i enlighet med kraven.

Denna fråga skulle prioriteras. Det handlar om 1,4 milj. kr. Hur mycket är det egentligen, om man ser beloppet i förhållande till det säkerhetspolitiska anslaget i dess helhet; vi har en militärbudget på 33 miljarder?

I svaret säger utrikesministern att man i nedrustningsammanhang valt att prioritera de pågående Genèveförhandlingarna om en konvention mot kemiska vapen. Detta ställs mot förslaget att bygga upp denna kunskapsbank, som skulle kosta dessa futtiga 1,4 milj. kr. Det måste vara pinsamt att försvara både detta ekonomiska resonemang och framför allt handhavandet av demokratin i denna fråga.

Jag kan inte riktigt förstå meningen med att vi sitter i fackutskott och kommer fram till gemensamma beslut, som sedan en enig riksdag ställer sig bakom, om regeringen struntar i att effektuera beställningarna. Då tycker jag inte att det är mycket bevänt med demokratin.

Dessutom kan jag inte heller förstå varför man begraver det arbetet som påbörjades redan före den utredning som utrikesministern hänvisar till, dvs. ett gediget arbete som utfördes av Inga Thorsson. Detta har begravts i byrålådorna på utrikesdepartementet i stället för att komma hela världen till godo, inte minst Sverige, som har all anledning att sätta fart på omställningen av sin vapenindustri.

Frågan om demokratin är viktig, och den vill jag ha belyst.

Anf. 26 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Det är knappast jag vågar yttra mig efter denna straffpredikan. Låt mig bara säga att jag som regeringsledamot befinner mig i en situation som Gudrun Schyman och det kommunistiska partiet aldrig befunnit sig i och förhoppningsvis aldrig kommer att befinna sig i, nämligen i den situationen att jag tvingas att prioritera mellan angelägna anslag.

Anf. 27 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Jag kan garantera att om vpk skulle komma i regeringsställning, skulle vi verka som ett demokratiskt parti. Vi skulle följa grundlagsbe-

stämmelsen att all makt utgår från folket. Såvitt jag kan förstå är det i denna församling vi fattar besluten.

Jag kan inte förstå varför den nuvarande regeringen inte kan verka på samma demokratiska grunder som samtliga partier, även det socialdemokratiska partiet, säger sig vilja verka på. Jag ser detta helt enkelt som ett utslag av maktfullkomlighet. Om utrikesministern inte vill instämma i det, vill jag ha en förklaring på varför man gjort på detta sätt.

Anf. 28 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Förklaringen finns i mitt svar. I en ganska besvärlig ekonomisk situation tvingas man prioritera mellan angelägna ändamål. Jag vet att denna beställning har gjorts av riksdagen. Vi får träda fram inför riksdagen och redovisa hur vi har prioriterat. Jag vågar påstå, och har goda grunder för det, att detta är en riktig prioritering. Sedan får riksdagen tala om vad den tycker. Men detta lättsinniga sätt att bolla med miljoner är inte någonting som en regering kan hålla på med. Det vore att brista i respekt för riksdagen.

Anf. 29 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Det här blir en form av moment 22 och cirkelresonemang. Jag anser att det brister i respekt för de demokratiska principerna när man inte effektuerar vad en enig riksdag har beställt. Det kan inte vara så att budgeten för hela det säkerhetspolitiska området står och faller med 1,4 milj. kr. Vi har en försvarsbudget på 33 miljarder. Ta pengarna där! Vi skulle behöva dessa åtgärder för vår egen vapenindustri för att vara ute i god tid och visa hur det skall gå till i praktiken, så att vi t.ex. slipper arbetslöshet, något som ju regeringen brukar hota med i andra sammanhang.

Anf. 30 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Frågan håller nu på att i någon mån vidgas. Vi kommer att inför riksdagen redovisa våra motiv för detta ställningstagande. Makten ligger fortfarande hos riksdagen. Kan Gudrun Schyman övertala riksdagen att gå den här vägen, så är det upp till riksdagen.

Anf. 31 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Jag har naturligtvis skrivit en motion i denna fråga igen, och den kommer alltså på nytt upp i utskottet. Jag hoppas att ett enigt utskott åter skall ställa sig bakom detta krav och att en enig riksdag fattar samma beslut igen. Men skall jag då nästa år stå här igen och höra utrikesministern konstatera att regeringen gjort andra prioriteringar?

Anf. 32 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Vi kan väl ta ett år i taget.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 33 Finansminister KJELI.-OLOF FELDT:

Herr talman! Karl-Erik Persson har frågat mig om jag delar Klas Eklunds uppfattning när det gäller att föra de svaga gruppernas talan.

Låt mig säga att det inte ingår i mina plikter som statsråd att inför riksdagen redovisa mina åsikter om vad politiskt anställda i finansdepartementet säger när de framträder som enskilda debattörer i ett seminarium.

Jag har ändå frågat Klas Eklund om vad han sade. Han sade att han varnade för den von-oben-attityd som delar upp människor i "vi" och "dom" och som hävdar att – vilka det nu är – skall hjälpa "de svaga". Enligt Klas Eklunds uppfattning är det ett elitistiskt resonemang, som befinner sig långt från det som han menar bör vara arbetarrörelsens ståndpunkt, nämligen att "arbetarklassens befrielse skall vara dess eget verk" – ett citat som hämtats från en viss Karl Marx, om han är bekant.

Så långt Klas Eklund. Varför Karl-Erik Persson inte kunde ha klarat ut det här direkt med Eklund begriper jag inte. Vill Karl-Erik Persson fortsätta debatten, föreslår jag att han gör det med Klas Eklund; han brukar kunna svara för sig.

Anf. 34 KARL.-ERIK PERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka finansministern för svaret.

Det intressanta är om finansministern delar Klas Eklunds uppfattning, och det var det jag ställde frågan om.

Det som finansministern sade om kontakter med Klas Eklund är ju också intressant. Klas Eklund verkar vara en påläst man. Jag fick nämligen också ett citat av en annan känd person, Mao Zedong: "Utan undersökning inte rätt att tala."

Intressant i sammanhanget är att Klas Eklund varit ute i landet och försvarat 90-talsprogrammet och då använt det citat från Karl Marx, som även finansministern återgav, nämligen att arbetarklassen skall frigöra sig själv.

Arbetarklassens möjligheter till påverkan tycker jag skulle vara någonting intressant. Arbetarklassen bör naturligtvis ha de största möjligheterna när det sitter en arbetarregering, som skall företräda de sämst ställda grupperna i samhället. Om arbetarklassen inte har möjlighet att påverka en arbetarregering, hur skall den då kunna göra sin röst hörd för de svaga grupperna i samhället?

Jag anser inte att vi skall säga "vi" och "dom". Men tillsammans skulle man kunna lösa många problem, som arbetarklassen och de sämst ställda i dag står inför på olika sätt.

Med dessa utgångspunkter anser jag att Klas Eklund använt citat och uppträtt på ett sätt som jag tycker skulle vara litet besvärande för finansministern. Hans sätt att citera Karl Marx kan, såvitt jag förstår, inte leda fram till någon förbättring för arbetarklassen eller dess frigörelse. Är det den socialdemokratiska regeringen arbetarklassen skall frigöra sig ifrån? Det skulle det vara intressant att få finansministerns kommentar till detta.

Anf. 35 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag tycker att Karl-Erik Persson gick litet på tomgång på slutet. Det är väl alldeles uppenbart var svensk arbetarrörelse står i förhållande till det vi kallar arbetarklassen. Våra mandat har vi fått av våra väljare. Det är i stort sett Sveriges löntagare, arbetare och tjänstemän. Det är deras mandat vi fullföljer.

Vad jag reagerade mot var att en ledamot av riksdagen läser en tidning, och får ett lösryckt citat och då stormar i väg och frågar en ledamot av regeringen vad vederbörande egentligen sade. Det hade varit enklare att vända sig till Klas Eklund. Då hade den här frågan kanske inte behövt ställas i riksdagen.

Anf. 36 KARL-ERIK PERSSON (vpk):

Herr talman! Jag anade att jag skulle få höra att jag tagit ett lösryckt citat ur en tidning. Jag kan då upplysa finansministern om att detta inte är sanningen. Att det stått i tidningen är sant, men däremot är motiveringen för min fråga en annan.

Klas Eklund började faktiskt så här: "Nu skall arbetarklassen befria sig själv." Eklund menar att man bara passiviserar arbetarklassen om man målar upp bilden av att storebror, staten, skall lösa arbetarklassens problem. Därpå följde detta citat, och det var med den utgångspunkten jag ställde frågan.

Finansministern berättade vilka som givit regeringen mandat. Det kände jag också till, eftersom jag tagit del av valresultaten. Men det är nya tankegångar som nu kommer från departementet, nämligen att arbetarklassen skall frigöra sig själv utan någon som helst hjälp från den socialdemokratiska regeringen.

Anf. 37 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Den socialdemokratiska regeringen är en del av arbetarrörelsen. Vi tillhör den, utgår från den och är utsedda av den. Därför är det nonsens att Klas Eklund eller någon annan skulle ha talat om att arbetarklassen skall frigöra sig från den socialdemokratiska regeringen. Arbetarklassen i en rad länder håller i dag på att frigöra sig från sina regeringar, men detta är inte fallet i Sverige.

Om Karl-Erik Persson vill ha en debatt med Klas Eklund, så ta den då med Klas Eklund!

Anf. 38 KARL-ERIK PERSSON (vpk):

Herr talman! Jag skall gärna ta en debatt med Klas Eklund. Men det intressanta är om man i departementet i allmänhet tycker likadant som Klas Eklund. Eklund är trots allt företrädare för finansdepartementet och står direkt under finansministern. Man kan då fråga sig om hans uttalande varit i påse innan det kommit i säck och få veta om finansministern har samma ståndpunkt. Finansministern har inte i detta svar tagit avstånd från det uttalande som Klas Eklund gjort.

Anf. 39 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Vänsterpartiet kommunisterna har i alla år bekämpat åsiktsregistrering. Är det en sådan ni vill införa i regeringskansliet, när ni vill att jag skall ta reda på vad varje tjänstemän i finansdepartementet anser i varje politisk fråga? Det är uppenbarligen dumheter.

Uppfattningen att arbetarklassens frigörelse skall vara dess eget verk har jag haft i många år, dvs. alltsedan jag första gången läste Karl Marx.

Anf. 40 KARL-ERIK PERSSON (vpk):

Herr talman! Nu har jag fått svar på min fråga: Finansministern delar alltså Klas Eklunds uppfattning. Det får jag nöja mig med.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på frågorna 1989/90:318 och 352 om fyllnadsinbetalningen av preliminärskatt

Anf. 41 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Så sent som den 24 oktober förra året svarade jag på en fråga som var praktiskt taget identisk med de som Lars De Geer och Knut Wachtmeister nu har ställt om avgift på fyllnadsinbetalningar som görs efter den 18 januari. Jag svarade då i huvudsak följande.

Hösten 1988 beslutades att en avgift skall tas ut med 2 % på fyllnadsinbetalningar som görs under tiden den 19 januari–30 april året efter inkomst-året, men endast på den del fyllnadsinbetalningen överstiger 20 000 kr.

Reglerna tillämpas på juridiska personer utom dödsbon redan fr.o.m. förra året men på övriga skattskyldiga först fr.o.m. i år.

De totala fyllnadsinbetalningarna uppgår till mycket stora belopp. För fysiska personer var fyllnadsinbetalningarna 1988 och 1989 ca 13 resp. 15 miljarder kr. För de juridiska personerna fick de nya reglerna omedelbar effekt, vilket avspeglas i att fyllnadsinbetalningarna för deras del sjönk från ca 12 miljarder kr. 1988 till ca 6 miljarder kr. 1989.

Den nya avgiften bör ses som en kostnad för den skattecredit som lämnas. I ett marginalskaatteläge om 50 % motsvarar den en årlig ränta på ungefär 14 %. Sett som en kostnad för en kredit som ges utan någon prövning är avgiften låg.

När de nya reglerna utformades var vi medvetna om att det kan vara svårt för en skattskyldig att redan den 18 januari räkna ut sin slutliga skatt. Vi övervägde ett senare datum men fann att syftet med reglerna, dvs. att få upp bördan av den preliminära skatten att ligga så nära inkomståret som möjligt, då inte kunde uppnås. I stället infördes fribeloppet på 20 000 kr. Därigenom ges skattebetalarna en rejäl marginal som tar hänsyn till svårigheterna att beräkna slutskatten.

Jag har inte nu någon annan uppfattning i frågan än den jag redovisade i oktober. Jag avser alltså inte att ta initiativ till en ändring av reglerna.

Svar på frågor

Anf. 42 LARS DE GEER (fp):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret.

Sverige har ju världens högsta skattetryck, som uppgår till ca 57 % av bruttonationalprodukten. När man har ett så högt skattetryck, är det ett rimligt krav från medborgarna att man på alla sätt gör det så bekvämt som möjligt för skattebetalarna att fullgöra sin skatteplikt.

Valet av den 18 januari som sista datum för inbetalning av fyllnadsskattebelopp över 20 000 kr. är utomordentligt obekvämt för den normale skattebetalaren. Han har inte fått några uppgifter från sina banker – eller bara från en del banker – om ränteinbetalningar och annat, och han har inte fått uppgifter från arbetsgivaren om sin inkomst under året. Han har naturligtvis inte heller avgivit självdeklaration.

Om man i stället hade valt den 18 februari, hade alla dessa nackdelar varit undanröjda, och då hade rimliga krav på bekvämlighet för skattebetalarnas del uppfyllts. Samtidigt hade finansministern fått in fyllnadsbetalningarna två och en halv månader tidigare än den 30 april, som var den tidigare gränsen. Huvuddelen av den räntevinst som finansministern efterlyser skulle han ha kunnat få om den 18 februari hade valts i stället.

Mot den bakgrunden beklagar jag att finansministern har valt att säga att han inte vill ändra reglerna, och det beklagandet vet jag att många skattebetalare instämmer i.

Anf. 43 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret.

Självfallet är jag medveten om att en liknande fråga besvarades i höstas – jag har faktiskt protokollet från den debatten med mig. Men känns en lagstiftning riktigt stötande och nya omständigheter dessutom dykt upp, får faktiskt en aldrig så jäktad finansminister finna sig i att annars hänsynfulla riksdagsledamöter tjarar litet grand.

De nya omständigheter som dykt upp är, förutom vad som i frågan angavs om att bankerna inte hinner nå ut med erforderliga uppgifter före den 18 januari, att riksskatteverket meddelat att deklaraionsblanketter och anvisningar når banker och postkontor först den 22 januari. Det är då att märka att vid deklaraionsblanketten, som efter hand nu också distribueras till de skattskyldiga, häftas ett inbetalningskort att användas vid fyllnadsinbetalning. Inbetalningskortet kommer alltså först efter den sista inbetalningsdagen.

På riksskatteverket säger man: "Vi har påtalat för finansdepartementet att datumet är olyckligt."

Låt mig också friska upp finansministerns minne från skatteutskottets offentliga utfrågning den 5 april 1988 angående riksskatteverkets förslag att sänka uttagsprocenten för preliminär B-skatt från 120 till 110 % av den slutliga skatten året före inkomståret. Då sade finansministern: "Har riksskatteverket sagt något sådant, vore det mycket märkligt om regeringen skulle ha en annan uppfattning." Regeringen följde också riksskatteverkets förslag.

Jag vore nu tacksam att få veta varför finansministern inte tycker att det är motiverat att även nu följa riksskatteverket. Det gäller ju delvis samma fråga.

Anf. 44 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Det gör det faktiskt inte. I det förra fallet var det fråga om huruvida preliminär skatt och slutlig skatt skulle bättre överensstämja med varandra. I det nu aktuella fallet är det fråga om personer som alldeles uppenbart har en väldigt stor brist på överensstämmelse mellan den preliminärskatt som betalats in och den slutliga skatt de skall betala. Om skillnaden överstiger 20 000 kr. är det faktiskt en sådan brist på överensstämmelse.

Avsikten med vår inkomstskatt är faktiskt att den skall betalas under inkomståret. Metoden att lyfta olika arvoden och extrainkomster och bara betala en mycket låg eller ingen preliminärskatt alls är väl utvecklad. Vi har helt enkelt på ett ganska kraftigt sätt velat markera att man bör med större aktsamhet se till att det på extrainkomster och arvoden från styrelser och liknande också betalas preliminärskatt.

Personer som har kapitalinkomster över 20 000 kr. bör rimligen ha en sådan kontroll över sina tillgångar att de någorlunda känner till avkastningen på sina banktillgodohavanden, aktier och obligationer. Avkastningen utbetalas ju under året, och man kan genom ett samtal till banken få reda på detta. Om man har ränteintäkter på över 20 000 kr. bör man nog kunna hålla reda på dem. Jag finner därför inte att detta är någon stor rättvisefråga eller att vederbörandes ekonomiska situation hotas om han eller hon får betala en avgift på 2 % på den del av icke erlagd preliminärskatt som överstiger 20 000 kr. Det är min motivering.

Det var inte alls min mening att utdela någon reprimand för att frågan upprepas, jag ville bara förklara varför jag lämnade samma svar som tidigare.

Anf. 45 LARS DE GEER (fp):

Herr talman! Vi har inte rest invändningar mot avgiften på 2 %. Den tycker vi är skäligen. Finansministerns beräkning stämmer om räntan är 14 %. Vad vi opponerar oss mot är att regeringen, genom att välja en tidpunkt som ligger fyra veckor före den tidpunkt då vederbörande har en komplett överblick över sina affärer, gör det mycket obekvämt för människor. Det blir ännu obekvämare, eftersom man nu för tiden får ha och ta lån i utlandet, och det blir även i det sammanhanget komplikationer när det gäller att erhålla uppgifter så tidigt som till den 18 januari. Jag delar inte finansministerns uppfattning att man utan vidare skall kunna kräva att folk skall känna till sin ekonomiska situation exakt redan den 18 januari så komplicerade som affärerna nu för tiden är.

Anf. 46 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Det finns faktiskt en del företag som har bokslutsdag den 31 januari och 22 februari. Också dessa företag, även om de inte är fler än 100 eller 200, omfattas av samma regler. De skall alltså flera månader innan bokslutet är klart veta om de behöver betala in detta belopp. Det tycker jag är orimligt, och jag undrar om finansministern inte delar min uppfattning därvidlag och kanske skulle kunna göra ett undantag för dessa företag.

Den förenklade självdeklarationen, som socialdemokraterna driver så hårt, omfattar verkligen inte dem som måste göra sin självdeklaration innan

löneuppgifterna har kommit och innan bokslutet hinner göras färdigt.

Beträffande skattekrediten vill jag gärna säga att arbetsgivarens arbete med uppbörden har ökat utan att ersättning utgår. Bl.a. skall uppbörd av arbetsgivaravgifter nu ske varje månad. Och fr.o.m. i höstas får arbetsgivarna administrera tvångssparandet och i lönebeskeden ange precis hur många kronor var och en har drabbats av.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1989/90:332 om beskattningen då sjukt barn erhåller tillsyn genom arbetsgivarens försorg

Anf. 47 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Per Westerberg har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder med anledning av att riksskatteverket på förfrågan meddelat Nordbanken att tillsyn av sjukt barn genom arbetsgivares försorg är att betrakta som löneförmån.

Kostnader för tillsyn av egna barn räknas skattemässigt som privata levnadskostnader. Om en arbetsgivare bekostar tillsyn av anställdas barn uppstår därför en skattepliktig löneförmån för den anställde.

En av huvudtankarna i skattereformen är att olika typer av arbetsersättningar skall bli föremål för en enhetlig beskattning.

En neutral beskattning av arbetsinkomster innebär att samma beskattningsresultat uppnås oavsett om arbetsinkomsten utgetts i form av kontant lön eller som förmån av annat slag.

Att undanta förmåner av här nämnt slag från beskattning skulle således strida mot en av skattereformens grundprinciper. Regeringen har därför inga planer på att föreslå att de görs skattefria.

Anf. 48 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag tycker att finansministern har lämnat ett uttömmande svar, men han gör det ändå mycket enkelt för sig. Fallet med Nordbanken innebär, att när en anställd har ett sjukt barn och inte kan gå till arbetet, kan banken i stället skicka hem en barnsköterska till den anställde för att vårda det sjuka barnet under en kort tid, så att den anställde kan gå till arbetet. Den anställde skulle därmed inte ha någon direkt förmån av det hela, möjligen förmånen att få vara på arbetsplatsen och arbeta. Det är faktiskt arbetsgivaren, som har förmånen att ha kompetent personal som gör rätt saker, som egentligen skall beskattas om någon skall beskattas. Produktiviteten i banken ökar ju om personalen kan arbeta med det som den är avsedd för.

Om man följer finansministerns resonemang borde det rimliga vara att den ersättning som den anställde får om han eller hon skulle ha varit hemma skulle kunna få kvittas mot den förmån han eller hon då har för att få denna barnsköterska eller liknande att vårda det sjuka barnet. Är finansministern beredd att göra någon sådan insats?

Anf. 49 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:
Herr talman! Nej, det är jag inte.

Prot. 1989/90:54
23 januari 1990

Anf. 50 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Är det inte ganska ologiskt att man då straffbeskattar småbarnsföräldrar som därmed blir mindre attraktiva på arbetsmarknaden? Man gör det svårare för arbetsgivarna att ha kompetent personal och hålla produktiviteten uppe. Om förmånen beskattas borde det rimliga vara att kostnaden för att man skall få förmånen får dras av.

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1989/90:349 om insiderregler för anställda i regeringskansliet

Anf. 51 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Gunnar Björk har frågat mig om regeringen avser att skärpa kraven för insiderregler för anställda i regeringskansliet.

Redan i dag är det för den offentliganställda förbjudet enligt sekretesslagen att använda sekretessbelagda uppgifter utanför den verksamhet där sekretessen gäller. Förbudet är straffbelagt. Böter eller fängelse upp till ett år kan följa. Anställda i regeringskansliet får alltså inte använda den sekretessskyddade information som de får del av i tjänsten för värdepappershandel. Enligt lagen om offentlig anställning kan värdepapperstransaktioner även anses som otillåten bisyssla om de får stor omfattning. Den anställde får inte ägna sig åt sådan verksamhet som kan rubba förtroendet för hans eller annan arbetstagares opartiskhet i tjänsteutövningen eller som kan skada myndighetens anseende.

Värdepappersmarknadskommittén hade enligt sina direktiv i uppdrag bl.a. att överväga en utvidgning av insiderkretsen till att omfatta offentligt anställda. Kommittén har i sitt nyligen avgivna betänkande, Värdepappersmarknaden i framtiden (SOU 1989:72), föreslagit att även offentliganställda skall omfattas av insiderlagen. Förslaget innebär bl.a. att den som i sin anställning har fått information eller kunskap om en inte offentliggjord omständighet som kan väsentligt påverka kursen på fondpapper inte får köpa eller sälja sådana värdepapper. Vidare har kommittén föreslagit ett tillägg till lagen om offentlig anställning som gör det möjligt för arbetsgivaren att ålägga anställda anmälningskyldighet för hela deras värdepappersinnehav. Syftet är att anmälningsplikten skall åläggas arbetstagare som normalt har tillgång till inte offentliggjord information av kursdrivande karaktär. Till denna grupp hör en del av personalen i regeringskansliet.

Jag anser att denna fråga är av stor vikt för förtroendet för värdepappersmarknaden, men också för myndigheterna. Regeringen kommer till hösten att lägga fram en proposition i ämnet. Avsikten är att de nya reglerna skall träda i kraft den 1 januari 1991.

Anf. 52 GUNNAR BJÖRK (c):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret. Det känns aktuellt och var fylligt. Jag ställde naturligtvis frågan med anledning av de diskussioner som har förts om att anställda i regeringskansliet har haft vissa aktiviteter för sig. Det finns ganska stora grupper i regeringskansliet som kan komma i fråga, vilket värdepappersmarknadskommittén har undersökt. Jag tänker närmast på de områden som bevakar industri och näringsliv. Det kan vara på finansdepartementet men även i stor utsträckning på industridepartementet och på försvarsdepartementet.

Det finns stora möjligheter att utnyttja de kunskaper man har, särskilt på de områden där man har att påverka strukturomvandlingen. Ett aktuellt område är försvarets materielverk som ligger under försvarsdepartementet. Försvarets materielverk styr genom sin medelstilldelning fusioner inom försvarsindustrin. Det tror jag är ett område som borde ses över ordentligt.

Jag tycker att det är bra att värdepappersmarknadskommittén ser över detta, och den kommer också att lägga fram förslag. Det är också bra att finansministern ger klart besked om att det kommer att ske en förändring. Samtidigt kan jag konstatera att finansministern ganska länge har avstått från att ta initiativ, trots att insiderlagstiftningen är ganska tandlös. Den blir naturligtvis inte mer kraftfull av avreglering och ett närmande till EG. Det blir då svårare att kontrollera sådant som händer utanför landet. Men det som hänt på finansdepartementet rimmar litet illa med finansministerns hurtiga uttalande om finansvalpar i näringslivet, men det fanns tydligen finansvalpar på närmare håll.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1989/90:351 om tioöresmyntet

Anf. 53 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Alf Wennerfors har frågat mig när jag avser att lägga fram förslag om tioöresmyntets avskaffande.

Den årliga produktionen av tioöringar har ökat från 97 miljoner mynt 1986 till 220 miljoner 1989. Trots detta har det – som också Alf Wennerfors framhållit – ibland uppstått brist på mynt i detaljhandeln. På vissa orter har handlare på eget bevåg gått över till 50 öre som lägsta valör. Uppskattningsvis försvinner varje år 10 % av de tioöringar som finns i cirkulation. Det innebär att mellan 80 och 100 miljoner tioöringar måste tillverkas varje år för att bibehålla antalet mynt i cirkulation. Som Alf Wennerfors påpekat är tillverkningskostnaden för ett tioöresmynt högre än det nominella värdet.

Mot denna bakgrund kan jag ha förståelse för Alf Wennerfors synpunkter. Det är emellertid riksbanken som numera svarar för utgivningen av sedlar och mynt. Inom de ramar som anges i 6 § riksbankslagen har riksbanken frihet att själv besluta om vilka sedel- och myntvalörer som skall ges ut. Ett beslut att inte längre prägla tioöringar kräver numera inte någon medverkan från regeringen eller riksdagen. Om det däremot blir fråga om att redan utgivna tioöresmynt inte längre skall vara lagliga betalningsmedel, krävs det

lagstiftning. Ett sådant lagstiftningsärende bör normalt initieras genom en framställning från riksbanken till regeringen. Jag utgår från att riksbanken noga följer utvecklingen och kommer att göra en sådan framställning om och när riksbanken anser att tiden är mogen för att avskaffa tioöresmyntet.

Anf. 54 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Jag ber först att få tacka för det positiva svaret. Finansministern slutar med: "Jag utgår från att riksbanken noga följer utvecklingen och kommer att göra en sådan framställning ---." Jag tycker att finansministern skulle ha skärpt tonen. Som riksdagsman förmodar jag att jag kan göra det och säga: I min egenskap av riksdagsman och med stöd av konsumenterna, detaljhandeln och bankerna tycker jag att riksbanken snarast skall komma med en framställning om avskaffande av tioöringarna.

Jag är medveten om att finansministern måste avvakta, men med tanke på de 40–50 miljoner som det kostar att tillverka dessa 220 miljoner tioöringar tycker jag att finansministern skulle ha anledning att säga: Skynda på, riksbanken! Eller hur, finansministern?

Anf. 55 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag vill påminna Alf Wennerfors om att riksbanken styrs av riksbanksfullmäktige sammansatt av i denna riksdag befintliga ledamöter. Jag aktar mig noga för att falla första statsmakten i ämbetet genom att ge några föreskrifter för hur den skall agera.

Anf. 56 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Jag tycker att finansministern med tanke på sina uppgifter kunde antyda att det vore bra om vi kunde spara dessa 40–50 miljoner.

Anf. 57 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Det bereder mig ingen som helst svårighet att beskriva den smärta som jag upplever när jag tänker på de 50 miljoner som försvinner via myntläggningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1989/90:370 om beskattningen av bilersättning

Anf. 58 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Hugo Hegeland har frågat mig om jag är beredd att föreslå en lagändring, innebärande att det belopp i bilersättning per mil, som från skattesynpunkt anses helt motiverat, aldrig kan bli föremål för beskattning.

Jag har tolkat frågan som att den rör hur socialavgifter i vissa fall skall tas ut på ersättningar för användande av egen bil i tjänsten och har samrått med chefen för socialdepartementet.

Inkomstskatteutredningen, RINK, har i sitt betänkande (SOU 1989:33) lagt fram ett förslag som bl.a. medför att socialavgifter skall tas ut på kostnadsersättningar till den del dessa överstiger det belopp som får dras av vid

inkomsttaxeringen. Jag har i princip ingen annan uppfattning än RINK i denna fråga. Frågan kommer också att tas upp i den lagrådsremiss rörande reformerad inkomst- och företagsbeskattning som inom kort kommer att läggas fram.

Anf. 59 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret på min fråga. Även jag kan glädja mig åt ett mycket positivt svar. Om jag inte missuppfattat svaret överensstämmer finansministerns uppfattning med den uppfattning som professor Sven-Olof Lodin har framfört i en debattartikel i Dagens Nyheter och som alltså avviker från riksskatteverkets tolkning. I det avscendet är finansministern mycket konsekvent. Jag har en artikel från den 17 januari i tidningen Arbetet, där finansministern skriver om skattereformen:

”Ytterligare ett skäl för att reformera skattesystemet är komplexiteten i det nuvarande.” Då kan man säga att om riksskatteverkets tolkning skulle vara korrekt, skulle skattesystemet bli ännu mera komplext i stället för förenklat.

Anledningen till att jag formulerade frågan på det sätt som jag gjorde var att ersättningen, för att den skall bli föremål för sociala avgifter, ursprungligen skall betraktas som lön. Är det fråga om lön utgår givetvis arbetsgivaravgifter. Då skall alltså hela beloppet beskattas. Det var poängen bakom formuleringen, som var litet annorlunda än vad finansministern kanske hade väntat sig.

Jag vill också uttrycka min glädje över att frågan om reformering av inkomst- och företagsbeskattning kommer att tas upp i en lagrådsremiss. Då kanske det kommer ytterligare ett klarläggande.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på frågorna 1989/90:371 och 377 om en ny svältkatastrof i Etiopien m.m.

(fråga 371 anmäld i kammaren den 18 januari)

Den 19 januari inlämnades följande fråga av *Karl-Göran Biörsmark* (fp):

1989/90:377 till statsrådet Lena Hjelm-Wallén om en ny svältkatastrof i Etiopien m.m.:

Under hösten 1989 har allt tydligare uppgifter kommit om att befolkningen i norra Etiopien och Eritrea går mot en ny hungerkatastrof fullt jämförbar med den 1984–1985. Torkan har slagit ut den allra största delen av årets skörd. Internationella hjälporgan med FN:s livsmedelsorgan FAO i spetsen uppskattar att bortemot fyra miljoner människor hotas av svälten. Det beräknas ett behov av 330 000 ton livsmedel samt framför allt lastbilar för leveranserna. I mitten av 80-talet beräknas en miljon ha svultit ihjäl för att hjälpen var otillräcklig eller kom för sent. Det får inte ske igen.

Liksom förra gången tycks regimen i Addis Abeba åter se en möjlighet

att styra utvecklingen i sin riktning. Genom att vägra hjälporganisationerna distribuera hjälpen i de av EPFL och övriga motståndsrörelser kontrollerade områdena, hotas människorna där av en förödande svältkatastrof. FAO, World Food Program och övriga internationella hjälporganisationer måste nu få ett omedelbart internationellt stöd för att tvinga regimen i Addis Abeba att ge fri lejd för alla hjälpsändningar i hela Etiopien. Svält får inte bli ett vapen i krigsföringen!

Vilka insatser förbereder biståndsministern för att hjälpa befolkningen i Eritrea och norra Etiopien inför den svältkatastrof som väntar

Anf. 60 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Inger Koch och Karl-Göran Björsmark har frågat mig om svältkatastrofen i Etiopien.

Jag delar de bedömningar som görs av bl.a. FN och andra internationella hjälporganisationer vad gäller tillgång på livsmedel i Etiopien. Omständigheterna är särskilt allvarliga i landets norra delar, där stora grupper hotas av livsmedelsbrist och svält.

Redan under sommaren och hösten förra året kunde det förutses att norra Etiopien åter skulle komma att stå inför en svår livsmedelssituation. Mot bakgrund av detta beviljade regeringen i augusti och december betydande bidrag till svenska enskilda organisationer som engagerat sig i hjälparbetet. Så sent som i förra veckan anslög vi 14 milj. kr. i bidrag till Lutherhjälpens för en leverans av ca 8 000 ton vete från Sverige. Därmed har regeringen redan avsatt ca 65 milj. kr. för katastrofinsatser i Etiopien under innevarande budgetår.

Hjälparbetet försvåras av det pågående kriget. Hjälporganisationerna – särskilt kyrkorna – har därför med stöd från givarländerna verkat för att korridorer skall öppnas så att livsmedel och annan hjälp fritt kan distribueras. Vi har nyligen noterat att den etiopiska regeringen och kyrkornas samordnade program (JRP) undertecknat en överenskommelse om en korridor för nödhjälp till Tigray. Det är av största vikt att alla parter i konflikten nu också medverkar till att hjälpen når fram.

Endast ett slut på kriget genom förhandlingsuppörelser kan emellertid skapa en grund för stabil och positiv utveckling för den mycket svårt utsatta befolkningen. Den svenska regeringen har ombetts, och accepterat, att tillsammans med observatörer från andra länder delta i de fredssamtal mellan den etiopiska regeringen och TPLF (Tigrayan Peoples Liberation Front) som inletts i Rom i slutet av förra året. Vi stödjer även aktivt fredsdiskussionerna mellan etiopiska regeringen och EPLF (Eritrean Peoples Liberation Front) som inletts på initiativ av förre amerikanske presidenten Jimmy Carter. Vi söker således att på olika sätt medverka till att det svåra lidandet skall upphöra.

Anf. 61 INGER KOCH (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka biståndsministern för svaret på min fråga. Det är positivt att regeringen nu har beslutat att avsätta ytterligare pengar för att lindra den stora nöden i Etiopien och också att pengarna ges direkt

till de enskilda organisationerna. Det gläder mig att regeringen äntligen insatt att man inte reservationslöst kan fortsätta att stödja en regim som så brutalt och skoningslöst under många år har utsatt befolkningen för terror och som medvetet har använt svälten som vapen i kriget mot gerillan.

Biståndsministern talar också om de förhandlingar som har påbörjats mellan den etiopiska regeringen och TPLF och EPLF. Självfallet är det mycket positivt att förhandlingarna äntligen kommit till stånd. Men det är väldigt viktigt att vi från Sveriges sida bevakar att dessa förhandlingar verkligen snabbt leder till ett resultat och att den etiopiska regeringen under förhandlingstiden inte fortsätter med sitt skoningslösa krig och sin terror mot civilbefolkningen och omöjliggör för hjälporganisationerna att över huvud taget verka i landet. Så har skett många gånger.

Anf. 62 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Herr talman! Det beräknas att endast 10 % av den normala skörden kommer att finnas tillgänglig. 90 % försvinner på grund av torkan. Jag förstår av svaret och av den handling som biståndsministern här säger att regeringen företar att medvetenheten om situationen i den delen av världen är stor.

Frågan är om de hjälpinsatser som görs kommer de mest behövande till del. Transporterna är ett bekymmer i sammanhanget. Jag har tagit del av rapporter om att lastbilar med förnödenheter har sprängts. Det rör sig ju om ett krigshärjat område. Det gör det hela ännu mera bekymmersamt. Det handlar alltså inte enbart om en svår svältkatastrof.

Nu avsätter regeringen ytterligare 14 miljoner. Totalt sett har regeringen avsatt 65 milj. kr.

Det är bra. Men vi måste ha klart för oss att detta totalt sett ändå inte är så mycket. Det rör sig om kanske 5 % av vad som beräknas vara nödvändigt för att man någorlunda skall klara situationen. 90–95 % saknas alltså.

Jag undrar om biståndsministern i sina kontakter med andra biståndsministrar eller andra ministrar ute i världen tar upp det här spörsmålet och propagerar för att andra också måste dra sitt strå till stacken. Sverige visar vägen. Men andra måste, som sagt, hjälpa till. Vi kan ju inte klara detta på egen hand. Totalt sett avser alltså hjälpen endast en liten del av vad som behövs.

Anf. 63 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Vi i Sverige tror ibland att våra insatser är mycket omfattande. Men Sverige är en liten nation. Vi kan därför inte ta på oss att lösa problem i länder som har så stor befolkning som t.ex. Etiopien. Här måste hela världssamfundet ställa upp. Det rör sig ju om en situation där synnerligen många människor saknar livsmedel. Jag tror inte att jag behöver idka någon ambassadörsverksamhet i det avseendet. Jag vet nämligen att kolleger i andra länder och även internationella organisationer är mycket väl medvetna om dessa förhållanden. Problemet har ju länge varit, och det pekar båda frågeställarna på, att få fram de livsmedel som givare kan ställa till det etiopiska folkets förfogande.

Det är mycket viktigt, och det sade jag i svaret, att man har kommit överens om en korridor för att möjliggöra att hjälpen kommer fram till Tigray.

I fråga om det svenska biståndet finns det ju en landram avsedd för normalt, reguljärt, utvecklingsarbete. Men i den här svåra situationen går det inte att utnyttja den fullt ut. Därför måste det finnas en sådan flexibilitet att landramen till olika delar kan omvandlas också för katastrof- och återuppbyggnadsbistånd.

Anf. 64 INGER KOCH (m):

Herr talman! Biståndsministern nämnde i slutet av sitt senaste inlägg den landram som vi tidigare har fastställt för Etiopien. Men enligt många talesmän går det inte att bedriva något utvecklingsbistånd över huvud taget. Carl Tham sade häromdagen i en pressintervju att det bistånds- och utvecklingsarbete som man har beräknat skall behövas för landsbygden över huvud taget inte kan genomföras på grund av de krigshandlingar som pågår. Kanske är det då bättre att låta de medel som finns avsatta inom ramen för biståndsändamål fullt ut användas för humanitärt bistånd, rent katastrofbistånd. Jag tror att det är nödvändigt.

Anf. 65 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Herr talman! Jag var inne på samma tanke. Det blir således kanske en upprepning. Men självfallet ligger det nära till hands att omvandla landramen i detta avseende. Man får ju se till den stora katastrof som det här är fråga om. Vissa andra projekt som har med t.ex. utbildning att göra får kanske skjutas på framtiden. I stället måste pengarna, med tanke på detta katastrofläge, användas på annat sätt. Hela landramen kan kanske inte utnyttjas för detta ändamål.

Jag noterar med tacksamhet att biståndsministern är beredd att göra nämnda omprioriteringar och att vid kontakter med den etiopiska regeringen försöka nå sådana uppgörelser att mer pengar kan avsättas för den hungersituation som väntas om några månader.

Anf. 66 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jag vill bara nämna att det redan pågår en process. Vi har nämligen omorienterat biståndet. Detta är således mera inriktat på katastrofförebyggande och därmed också direkt katastrofbekämpande åtgärder.

När vi i höstas träffade avtal med den etiopiska regeringen avfördes 10 miljoner för insatser av just nämnda slag genom Rädda barnen och Röda korset. Därför kan jag framhålla att det rör sig om en process som redan har startat och som kommer att fortsätta.

Anf. 67 INGER KOCH (m):

Herr talman! Det är bra att, som biståndsministern säger, den här processen har startat. Jag önskar bara att den svenska regeringen är mycket klar och tydlig i sina kontakter med den etiopiska regeringen. Jag hoppas således att man framför att vi över huvud taget inte tolererar sådana här kränkningar av de mänskliga rättigheterna och att biståndet villkoras på ett helt annat sätt än tidigare.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1989/90:378 om rumänska barns behov av kläder

Den 19 januari inlämnades följande fråga av *Ylva Annerstedt* (fp):

1989/90:378 till statsrådet Lena Hjelm-Wallén om rumänska barns behov av kläder:

Igår dominerades första sidan av Svenska Dagbladet av en stor artikel om hur de svenska hjälporganisationerna vägrar ta emot insamlade kläder till barn i Rumänien. Frakten blir för dyr, säger man.

Samtidigt sänder riksradiion reportage från ett barnhem i Rumänien där 130 barn i åldern sju till tretton år inte kan gå ut därför att de saknar både skor och kläder för att skydda sig mot vintervädret.

Mot den bakgrunden vill jag fråga biståndsministern:

Vilka åtgärder avser statsrådet vidta för att Sverige skall kunna bistå i denna situation?

Anf. 68 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Ylva Annerstedt har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att Sverige skall kunna bistå rumänska barn som behöver kläder.

Regeringen har beslutat att avsätta 20 milj. kr. för akuta insatser i Rumänien. Pengarna kanaliseras genom svenska enskilda organisationer. Genom att regeringen redan dagarna före jul kunde informera om att medlen skulle göras tillgängliga gavs de svenska organisationerna den handlingsfrihet som de behövde för att kunna agera snabbt. Av de 20 miljonerna går 10 miljoner till Röda korset för främst sjukvårdsinsatser. Andra organisationer arbetar med transporter av läkemedel, livsmedel och andra förnödenheter, t.ex. kläder.

De svenska organisationer som deltagit i nödhjälpsarbetet i Rumänien har alla god erfarenhet av liknande insatser. Jag har stor tilltro till dessa organisationers förmåga att i samråd med lokala motparter bedöma vilka behoven är och hur tillgängliga medel bör fördelas.

Ylva Annerstedt berör indirekt en annan viktig fråga, nämligen den om barnens situation i Rumänien. Alltför många rumänska barn bor på torftiga institutioner, ett förhållande som måste betraktas som oacceptabelt. Röda korset har indikerat ett intresse för att fortsätta sitt arbete i Rumänien med insatser riktade till barn, vilket jag varmt välkomnar.

Anf. 69 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Jag tackar biståndsministern för det positiva svaret på min fråga.

Bakgrunden till min fråga är de uppgifter som har förekommit i pressen. En morgon möttes vi ju av stora rubriker om att ingen ville ta emot en mängd barnkläder som en person hade samlat in. Det är klart att människor som visar offervilja och som tar initiativ känner sig besvikna när ingen av hjälporganisationerna visar intresse.

Statsrådets svar, att pengarna kan användas på nämnda sätt, tycker jag är positivt. Kanske var det fråga om tillfälligt bristande kommunikationer eller

om ett missförstånd i det här fallet. Det är dock alldeles uppenbart att det finns ett överhängande behov av kläder när det gäller barnen i Rumänien.

En grupp från Sveriges Radio har varit på besök på ett barnhem i Bukarest och gjort ett reportage. 130 barn hade endast gymnastikskor och tunna kläder och kunde därför inte gå ut när det var minus 10 grader ute.

Vi måste alltså ge av vårt överflöd. Jag är säker på att många människor vill ställa upp på insamlingar. Men det gäller då att de också får budskapet att det finns människor som tar emot inlämnade saker.

Jag nämnde i min fråga SIDA:s katastrofanslag. I vilken utsträckning anser biståndsministern att man kan utnyttja det för insatser för behövande barn? Det är ju helt uppenbart att det just nu finns många barn som befinner sig i en mycket utsatt situation. Dessutom rör det sig ju om ett anslag om 1 miljard.

Anf. 70 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Det anslag om 20 miljoner som jag nämnde att vi har beviljat härrör just från det katastrofanslag som SIDA administrerar. Det handlar i det här fallet om de insatser i Rumänien som hjälporganisationerna finner vara mest akuta.

Jag vet att det kan förekomma problem då och då med insamlingar av kläder eller annat – dvs. att man inte genast finner en motpart i ett annat land. För oss är det kanske lätt att avstå från vårt överflöd, som Ylva Annerstedt sade, och lämna in kläder. Men vi glömmer sedan att det kostar pengar att frakta kläderna till resp. land. I allmänhet överstiger fraktkostnaden värdet av kläderna. Jag skulle därför vilja rekommendera alla frivilliga givare av kläder att också bidra med ett direkt ekonomiskt stöd till hjälporganisationerna för det här ändamålet. Då skulle den här verksamheten underlättas betydligt.

Anf. 71 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Det finns uppenbarligen många sätt att nå målet, t.ex. med frivilliga givare men också genom att ta i anspråk anslaget till SIDA för den här typen av transporter.

Om jag har tolkat biståndsministern rätt att det finns både mottagare och givare, finns det möjligheter att omprioritera ytterligare i katastrofanslaget eller att använda ytterligare medel ur katastrofanslaget för t.ex. vidare insatser för barnens situation i Rumänien.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1989/90:367 om den globala livsmedelsförsörjningen

Anf. 72 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Karl Erik Olsson har frågat mig vilka slutsatser jag drar angående den globala livsmedelsförsörjningen nu och i framtiden med anledning av den enorma markförstörelsen i bl.a. Sovjetunionen och dess inverkan på det svenska jordbruket.

Den ekologiska situationen i delar av Sovjetunionens produktionsområden är utomordentligt allvarlig. Även om problemen delvis varit kända en längre tid och motåtgärder satts in eller planeras, finns risk för att flera traditionella områden, åtminstone inom överskådlig framtid, inte kommer att kunna användas för livsmedelsproduktion.

Även i andra delar av världen – framför allt Afrika och Asien – har vi under lång tid sett exempel på att odlad mark fått minskad avkastning och även fått överges främst till följd av att jorden brukats utan tillräcklig kunskap om förhållandena eller genom en hantering, som styrts av exceptionella förhållanden som svält och fattigdom.

Dessa negativa inslag i den globala produktionsförmågan har funnits under lång tid men har rönt särskild uppmärksamhet först under senare år. Olika motåtgärder har vidtagits. Problemen har också varit väl kända för dem som seriöst och systematiskt har arbetat med världens livsmedelsförsörjningsfrågor. Gjorda undersökningar visar med all önskvärd tydlighet att långt mindre än hälften av försörjningskapaciteten utnyttjats för närvarande och att man inom överskådlig tid inte kan se några som helst kapacitetsbegränsningar i ett globalt perspektiv. Den odlingsbara marken är inget undantag. I en FAO-studie från 1988 görs exempelvis bedömningen att en produktionsökning i u-länderna på 3 % årligen fram till sekelskiftet skulle medföra en ökning av den odlade arealen från omkring 36 % av den maximala 1982/83 till knappt 40 % vid sekelskiftet. Andra något äldre undersökningar på global basis visar ännu större outnyttjad kapacitet. Det har också visat sig att den procentuella befolkningsökningen i u-länderna, som av många på 1970-talet ansågs utgöra det största hotet mot världens livsmedelsförsörjning, i själva verket blivit avsevärt lägre än den förmodade.

Medan problemen med markförstörelse i delar av Sovjetunionen och i flera u-länder är allvarliga och kräver kraftfulla motåtgärder, finns det således ingenting som tyder på att de påverkar den globala livsmedelsförsörjningen. Den totala kapaciteten påverkas endast marginellt och det finns ingen anledning att tro att dessa problem kommer att ge upphov till livsmedelsknapphet i framtiden.

När det gäller den nuvarande försörjningen tyder utsikterna på kraftigt ökade skördar för innevarande skördeår (1989/90) – t.o.m. rekordproduktion av vete och ris, och en kanske 8-procentig uppgång för fodersäden. Därmed finns det återigen risk för stora överskott, främst av spannmål, vilket kan resultera i dyrbara lagringskostnader och nya förlustbringande subventioner.

Utvecklingen i Sovjetunionen och Östeuropa kan även på ganska kort sikt få betydande effekter på livsmedelsmarknaden. En övergång till mer marknadsmässiga förhållanden skulle kunna minska efterfrågan och de stora förlusterna vid lagring och distribution samt ge starkare produktionsincitament i form av högre producentpriser och bättre tillgång till insatsvaror. Detta skulle avsevärt kunna öka utbudet. Effekterna skulle därför kunna bli ett tillskott till utbudet på världsmarknaden med åtföljande lägre priser och/eller större lager.

Anf. 73 KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret.

Jag är glad över att jordbruksministern är medveten om en hel del av de problem som förekommer runt om i världen. Jag är däremot kanske litet förvånad över att jordbruksministern hävdar att motåtgärder har satts in i Sovjetunionen. Jag är av den uppfattningen att den information som vi får snarare tyder på att läget kontinuerligt förvärras.

Det är inte bara områdena Afrika och Asien som är behäftade med problem. Även i Nordamerika har man bekymmer. Där finns stora områden som genom en intensiv bevattning blir försaltade. Det råder dessutom vattenbrist. Det kommer så småningom inte att finnas vatten tillgängligt för bevattning, därför att vattnet i stora områden behöver användas för andra ändamål, t.ex. humankonsumtion.

Det finns naturligtvis många möjligheter att påverka produktionen av livsmedel med hjälp av bioteknik, ökad kunskap och ökad areal. Samtidigt vet vi att det finns många faktorer som verkar negativt, t.ex. ökenutbredningen, bortfallet av areal på grund av byggande och urbanisering, och miljöskadorna.

Jag är därför förvånad över att jordbruksministern säger att det inte finns några som helst kapacitetsbegränsningar. Det är ett mycket kategoriskt uttalande. Vi vet att vi har baserat en stor del av vår bedömning på att det har skett en produktionsökning på ungefär 3 % om året under den senaste tiden i världen. Men i dag tenderar denna siffra att sjunka. Går denna siffra ner till samma nivå som befolkningsökningen, innebär det att vi inte kan ge människorna en bättre livsmedelsstandard. Mot den bakgrunden vill jag fråga jordbruksministern om det inte finns skäl att i dag hålla litet högre beredskap eftersom vi noterar att det sker en förändring mot en sämre livsmedelsituation.

Anf. 74 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Förvisso skall vår beredskap vara hög. Det bästa bidraget Sverige kan ge är att medverka till att sådana produktionsmetoder i jordbruket kan användas i u-länderna, och även i Sovjetunionen, att miljöskadorna minskas och som ingalunda enligt de internationella bedömningarna innebär någon fara för den globala försörjningstryggheten. Däremot kan de ha regionala effekter, ibland fruktansvärda sådana. I den föregående frågedebatten hade vi ett exempel, nämligen Etiopien.

Sverige kan praktiskt och konkret bidra med att ge bistånd till att motverka ökenspridningen, markvårdsprogram – som inte enbart har den positiva effekten att förbättra markens miljö utan också att kunna öka produktionskapaciteten i jordbruket – och skogsprogram. Från våra program för mark och skogsvård har vi nyligen använt pengar till vattenresursplanering, för åtgärder att bevara den biologiska mångfalden osv. Detta är exempel på en typ av bistånd som är viktig och som innebär att vi kan bidra till den här beredskapen. Jag är övertygad om att också biståndsministern, som jag ser sitta här i kammaren, anser att detta är en angelägen fråga för framtiden.

Svar på frågor

Anf. 75 KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jag vill gärna instämma i att det behövs bistånd som innebär en förstärkning av u-ländernas möjligheter att producera livsmedel. I den bedömning som jordbruksministern redovisar kan produktionen höjas 3 % årligen i u-länderna. Det innebär i och för sig inte att man ökar försörjningsnivån särskilt mycket eftersom det ungefär motsvarar befolkningsökningen.

Samtidigt vet vi att många u-länder i dagläget odlar arealer där det inte finns en varaktig uthållighet i produktionen. Odlingen leder tyvärr ofta till en ökenutbredning på litet längre sikt.

Mot den här bakgrunden måste man fundera över om det inte är angeläget att vi, som råkar bo på en del av jordklotet, där det råder ett ganska mjukt och vänligt klimat, där jordmånen består ganska länge och där vi har förutsättningar att bedriva ett uthålligt jordbruk, skulle kunna bevara åkerarealen för att vara med och producera för världens livsmedelsförsörjning i framtiden.

Anf. 76 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Vi skall naturligtvis ge det bidrag till livsmedelsförsörjningen och till u-länderna som ger den bästa effekten för u-länderna.

Det är ett legitimt ändamål om vi vill ge stöd till svenskt jordbruk och svenska bönder. Även den frågan kan diskuteras. De här frågorna är inte kopplade. Jag vill återge en synpunkt från den inte obekanta Brundtlandkommissionen. Den visar i ett nötskal vilken typ av problem vi diskuterar: Snabb, hållbar jordbruksutveckling innebär inte bara mer livsmedel, utan också fler möjligheter för människor i u-länderna att tjäna pengar och köpa livsmedel. När därför länder med outnyttjade jordbruksresurser skaffar livsmedel genom import, innebär detta i verkligheten att de importerar arbetslöshet. På samma sätt ökar länder som subventionerar livsmedellexport arbetslösheten i de livsmedelsimporterande länderna. Människorna där förvandlas till utslagna människor, som tvingas förstöra resursbasen för att överleva.

Detta är en synpunkt som jag tycker är viktig i det här sammanhanget.

Anf. 77 KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Det är alltid en risk vid den här typen av debatter att man pratar förbi varandra. Jag pläderar inte för att svenskt jordbruk skall producera och tillhandahålla u-länderna livsmedel. Det jag talar om är att åkermarken i framtiden kommer att behövas för att producera livsmedel, men också för att hjälpa till att klara av koldioxidproblemet, för att producera energiråvara och fiberråvara.

De bedömningar som vi har gjort beträffande jordens produktionsförmåga är sannolikt överskattade. Det finns en klar tendens till överskattning i jordbruksministerns svar, när man redan i januari månad förväntar sig en 8-procentig stegring av produktionen av spannmål. Jag tror ingen bonde, han må vara hur oförsiktig som helst, skulle våga sig på den bedömningen vid den här tidpunkten. Därför är jag lite orolig över att tendensen i jordbruksministerns svar går igenom allt det andra också, att man överskattar produktionsförmågan. Det är allvarligt på lång sikt om man gör det. Vi har en viktig resurs som behöver utnyttjas.

Anf. 78 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Karl Erik Olsson ställer frågor om situationen nu och i framtiden. Jag försöker då att efterkomma "konsumentönskemål" som finns och att svara på frågan om nuvarande situation. Härvidlag kan man bara lita till de internationella bedömningarna för innevarande skördeår, vilka naturligtvis är osäkra, som jag också säger. Men Karl Erik Olsson ställde faktiskt frågan även om nutid, och de internationella bedömningarna nu är optimistiska.

I fråga om hur vi skall använda vår åkerareal i Sverige, låg det mycket klokt i det Karl Erik Olsson sade, att vi skall använda den för energiändamål och andra ändamål. Men det är en fråga som får diskuteras för sig.

Det vi kan göra för Sovjetunionen och u-länderna skall vara på deras villkor i den meningen att det på bästa sätt skall bidra till att deras miljö förbättras, så att de får en bra livsmedelsförsörjning. Den bedömning beträffande Sovjetunionen som görs av vårt lantbruksråd, och som naturligtvis kan ses på olika sätt, är att bomullsodlingen i Uzbekistan är den odling som kommer att drabbas. Det råder det inget tvivel om. Man gör bedömningen att en liknande risk inte föreligger för andra grödor.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1989/90:375 om reglerna om flyghavre i spannmål

Den 19 januari inlämnades följande fråga av *Håkan Hansson* (c):

1989/90:375 till jordbruksministern om reglerna om flyghavre i spannmål:

Lantbruksstyrelsen har i ett beslut den 18 januari 1990 givit dispens från det generella skingringsförbudet som gäller för hel spannmål som innehåller flyghavre. Dispensen gäller importerat rågvete från Polen.

Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att samma regler skall gälla för importerad som för svensk spannmål vad gäller innehållet av flyghavre?

Anf. 79 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Håkan Hansson har frågat mig vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att samma regler skall gälla för importerad som för svensk spannmål vad gäller innehållet av flyghavre.

Skyddet mot flyghavre regleras i lagen (1970:299) om skydd mot flyghavre. Enligt lagen får inte växtodlingsprodukt som innehåller flyghavre transporteras, förvaras, hanteras eller slutanvändas på sätt som innebär fara för att flyghavre sprids. Detta gäller både för inhemskt producerade och för importerade produkter. Lantbruksstyrelsen har i föreskrifter till lagen angett vissa regler för hur t.ex. transporter av spannmål som innehåller flyghavre skall gå till för att fara för spridning av flyghavre inte skall anses föreligga.

För transport av importerad växtodlingsprodukt gäller dessutom krav på särskilt tillstånd av lantbruksstyrelsen om spannmålen har högre halt flyg-

havre än vad lantbruksstyrelsen godkänt. Lantbruksstyrelsens beslut den 18 januari 1990 avser sådant tillstånd. Lantbruksstyrelsen har följaktligen inte avvikit från gällande försiktighetskrav. Någon dispens från något skingsringsförbud är det följaktligen inte fråga om, vilket felaktigt angivits av Håkan Hansson.

Sammanfattningsvis kan konstateras att samma regler gäller för transport, slutlig användning, finmalning m.m. av såväl inhemsk som importerad spannmål som innehåller flyghavre. I ett avseende är reglerna strängare för importerad spannmål. För den gäller att det dessutom kan krävas ett särskilt tillstånd av lantbruksstyrelsen för att man skall få transportera spannmål som innehåller sådana halter av flyghavre som lantbruksstyrelsen föreskriver.

Anf. 80 HÅKAN HANSSON (c):

Herr talman! Jag får tacka jordbruksministern för svaret på min fråga. Jordbruksministern säger att jag har fel när jag påstår att lantbruksstyrelsen har givit dispens. Det lantbruksstyrelsen har gjort, i enlighet med lagen om skydd mot flyghavre, är att man har givit ett särskilt tillstånd.

Anledningen till min fråga är att import av rågvete som bekant har skett via Malmö hamn vid ett flertal tillfällen under senare tid. Beslutet den 18 januari åtföljdes av ett nytt beslut av lantbruksstyrelsen i går om låt oss kalla det ett särskilt tillstånd att frakta spannmål, i detta fall rågvete med flyghavre i. Men det avgörande i fråga om det särskilda tillståndet, jordbruksministern, är att det är fråga om en frakt av spannmål med en flyghavrehalt, som överstiger de gränser som gällande lagrum anger. För att man enligt gällande bestämmelser skall få frakta importerat spannmål får det inte innehålla mer än en kärna flyghavre per kilo. I de aktuella fallen har det gällt sex–åtta kärnor per kilo. Men detta har inte varit de värsta exemplen. Vi har haft exempel tidigare på 30 och 70, det har t.o.m. talats om 90 kärnor per kilo.

Därför måste jag fråga jordbruksministern: Vad skall hindra lantbruksstyrelsen att ge detta särskilda tillstånd? Vilken omfattning av flyghavre skall den importerade spannmålen innehålla för att lantbruksstyrelsen inte skall ge det särskilda tillståndet?

Anf. 81 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Flyghavrelagen syftar bl.a. till att spannmål som innehåller flyghavrekärnor skall transporteras på sådant sätt att inte flyghavren kommer ut och vållar skada. Sedan måste flyghavren hanteras tillsammans med spannmålen eller fodret, och att det skall kunna ske på betryggande sätt är bakgrunden till att vi har den här lagen.

För svenska producenter har vi ingen tillståndsplikt om spannmålen innehåller mer än en kärna flyghavre per kilo. Man utgår från att transportererna skall hanteras på sådant sätt att några risker inte uppkommer. Men för importen har man strängare regler. Det är ju svaret på den fråga som Håkan Hansson ställer.

Vid import skall medgivande från lantbruksstyrelsen inhämtas med ett särskilt tillstånd om partiet innehåller mer än en kärna flyghavre per kilo spannmål. Sedan är det lantbruksstyrelsens sak att föreskriva sådana villkor

för transport och andra omständigheter att det kan garanteras att flyghavren inte kommer ut i miljön och blir till skada. Det är bakgrunden. Därmed är Håkan Hanssons begäran i frågan mer än tillgodosedd.

Anf. 82 HÅKAN HANSSON (c):

Herr talman! Huvudregeln är att när flyghavre innehåller mer än en kärna per kilo gäller inte det särskilda tillståndet, utan då gäller finmalning på plats i hamnen eller ingen import. Här har lantbruksstyrelsen givit ett särskilt tillstånd att transportera spannmål med en flyghavrehalt som överskrider dessa värden, i vissa fall 30 mil.

Min fråga är återigen: Vad krävs för att det särskilda tillståndet inte skall kunna ges?

Jag kan också berätta att i något av dessa fall har spannmål tippats vid de aktuella anläggningarna så att det har rykt ut på grannens marker. Med tanke på de krav, jordbruksministern, som vi ställer på att svenska jordbrukare skall se till att de inte har flyghavre i sina marker, känns detta litet märkligt.

Anf. 83 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Håkan Hansson har faktiskt återigen fel, när han upprepar vad som skulle vara innehållet i flyghavrelagen. Jag läser ur lantbruksstyrelsens beslut: Enligt flyghavrelagen må spannmål som importerats ej transporteras från införselorten utan lantbruksstyrelsens medgivande om den innehåller mer än en flyghavrekärna per kg. Det är innebörden av lagen och inte det som Håkan Hansson nyss sade. Sedan är det lantbruksstyrelsen, som ansvarig myndighet, som i varje enskilt fall skall bedöma vilka bestämmelser kring en transport som är tillräckliga för att spannmålen skall kunna malas ned utan risker.

Som bekant är jag som statsråd helt förhindrad att i kammaren diskutera enskilda beslut av en myndighet. Däremot kan jag svara på den fråga som Håkan Hansson har ställt, om huruvida samma regler gäller för importerad som för inhemsk spannmål med flyghavre i detta avseende. Svaret är ja. Det är dock en skillnad, nämligen att vi när det gäller tillståndstvånget har strängare regler för importen.

Anf. 84 HÅKAN HANSSON (c):

Herr talman! Jag begär inte att jordbruksministern skall svara på andra frågor än de som jag har ställt, men det hindrar ändå inte jordbruksministern från att ha en principiell inställning i detta fall. Uppenbarligen hanteras denna spannmål inte på ett tillfredsställande sätt, utan det är tydligen risk för att den sprids i de svenska anläggningarna och markerna. Vi har i dag stränga regler för svenska jordbrukare när det gäller att hålla de egna markerna rena från flyghavreax. Lantbruksnämnderna kan t.o.m. lägga jordbrukarna att betala straffavgifter, om lantbrukarna inte tillser detta. Mot denna bakgrund förefaller det vara en viss obalans i hanteringen av importerad spannmål och hanteringen av dessa frågor i svenskt jordbruk.

Anf. 85 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Obalansen ligger däri att vi ställer strängare krav på importen. Vi ställer över huvud taget inga krav på transporter av svensk icke importerad spannmål. Det är klart att man kan föra en diskussion om huruvida man skall ställa strängare tillståndskrav också på transporter av svensk spannmål, men det är där obalansen ligger.

Jag vill upprepa att Håkan Hansson i sin fråga tyvärr utgår från ett felaktigt påstående om vad det fattade beslutet innebär. Det är inte något dispensbeslut. Han hävdar i det speciella fallet att det uppenbart föreligger vissa omständigheter, som lantbruksstyrelsen har en annan mening om. Om det enskilda fallet kan jag som bekant inte uttala mig i kammaren.

Anf. 86 HÅKAN HANSSON (c):

Herr talman! Jag begär fortfarande inte att jordbruksministern skall uttala sig i det enskilda fallet, men däremot principiellt. Uppenbart är det på det sättet, och då får vi ändra lagstiftningen, att det inte finns några hinder för lantbruksstyrelsen att ge särskilt tillstånd, oavsett hur stor halten av flyghavre är och hur den hanteras. Hanteringen har i det aktuella fallet uppenbart haft stora brister.

Anf. 87 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Syftet med lagen är ju att vi skall ha sådana regler för transporter att flyghavre inte kommer ut i den omgivande miljön, och vi har kompetenta myndigheter som hanterar sådana ärenden.

Nu kritiserar Håkan Hansson, trots att han hävdar att han inte tar upp ett enskilt fall, lantbruksstyrelsens hantering av ett enskilt fall. Han vet att jag icke kan svara på detta, och jag anser att Håkan Hansson kan föra denna debatt någon annanstans.

Anf. 88 HÅKAN HANSSON (c):

Herr talman! Vi får väl avrunda denna debatt, men jag tycker inte att det är konstigt om det har uppstått en viss reaktion ute i lantbrukarnas led. Man tillämpar själv strängt flyghavrereglerna, men i andra fall är spelutrymmet tydligen ganska stort.

Anf. 89 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Om det väckts en opinion ute bland lantbrukare kan det också bero på att opinionsbildare sprider felaktiga uppgifter.

Anf. 90 HÅKAN HANSSON (c):

Herr talman! Det är inte alls fråga om att sprida felaktiga uppgifter. Jag ser på den hantering som har förekommit i verkligheten, och det måste vara min uppgift som förtroendevald att lyssna på synpunkter från människorna när de finner att frågorna inte har hanterats på rätt sätt.

Jag begär fortfarande inte att jordbruksministern skall svara på frågor om det enskilda fallet, men jag har åtminstone väckt spörsmålet.

Anf. 91 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Det hindrar inte att Håkan Hansson i sin fråga har utgått från en oriktig uppgift, och det kan på ett onödigt sätt bidra till en felaktig opinionsbildning.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1989/90:339 om åtgärder mot missbruk av fosterdiagnostik

Anf. 92 Socialminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Gunilla André har frågat justitieministern om regeringen är beredd att föreslå en ändring av sekretesslagen som omöjliggör att abort görs efter fosterdiagnostik om det väntade barnet har önskat kön.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Den helt dominerande delen av fosterdiagnostiken utförs dagligen och rutinmässigt på mödravårdscentralerna för att kontrollera hur graviditeten förloper. Fosterdiagnostik görs också för att upptäcka sjukdomar och missbildningar som kan motivera ett avbrytande av graviditeten. Ibland får man vid analysen även sådan information som man inte eftersökt, t.ex. kön.

Enligt sekretesslagen har kvinnan rätt att få reda på allt som kommit fram vid analysen om hon begär det. Utredningen om det ofödda barnet överlämnade sitt slutbetänkande. (SOU 1989:51) Den gravida kvinnan och fostret – två individer, i höstas. Utredningen anser att sådana upplysningar som inte har med fostrets hälsotillstånd att göra inte bör lämnas ut spontant utan endast om kvinnan frågar efter dem. Utredningen har gjort bedömningen att det inte finns något behov att ändra sekretesslagen.

Betänkandet är nu ute på remiss till den 1 maj i vår. När remissvaren kommit in skall förslagen beredas i sedvanlig ordning. När jag har tagit del av remissinstansernas synpunkter får jag ta ställning till om det finns något behov att föreslå ändring i sekretesslagen när det gäller frågan om rätten att få vetskap om det blivande barnets kön.

Anf. 93 GUNILLA ANDRÉ (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Bakgrunden till min fråga är djupt tragisk. I botten ligger värderingen att flickor/kvinnor är oönskade. De är en sämre sort, som man vill sortera bort. Det här synsättet finns mitt ibland oss i Sverige i nådens år 1990.

Är det samhällets allmänna värderingar om kvinnor och män som gör att föräldrar väljer abort framför olyckan att föda flickebarn? Eller har en mor som föder en flicka lägre värde än om hon föder en son?

Visst förefaller det otroligt att sådana tankar över huvud taget dyker upp i hjärnan. Vi är ju i Sverige, inte i Kina eller i Indien med deras kvinnosyn. Men det var inte så många århundraden sedan som man i vårt land satte ut flickebarn i skogen. Inte heller har det gått så lång tid sedan elden från häxbränningarna drog fram i Europa.

Vi anser oss givetvis vara civiliserade i dag. Men är det här ändå fråga om att det finns kvar ett kvinnoförakt i vår kultur, vilket nu tar sig uttryck i köns-sorterade foster? Kan vi i så fall leva upp till FN:s stolta deklaration om alla människors lika värde och rättigheter?

Fosterdiagnostik används för att upptäcka kromosomavvikelser och sjukdomar. Uppgift om kön är en andrahandsuppgift. Statsrådet hänvisar i svaret på min fråga till en utredning som är ute på remiss. Remissomgången kommer att ta tid, åtminstone ett år. Svaret på min fråga är ett klart nej. Min kompletterande fråga blir då: Går det inte att på något sätt skynda på, så att vi kan få ett klarare rättsläge?

Anf. 94 Socialminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Jag tycker att det är angeläget att man för en ingående debatt om det som Gunilla André tar upp som en bakgrund, dvs. den enskilda människans värde oavsett kön. Nu har vi haft en utredning som ingående har gått igenom de här svåra frågorna, och jag tycker att det är rimligt att den remisstid som man har ställt ut för remissinstanserna, dvs. fram till den 1 maj i år, får gälla. Självfallet skall jag efter det att remisstiden gått ut och remissinstanserna sagt sitt göra allt för att påskynda hanteringen. De olika synpunkter som remissinstanserna anför får då vägas mot varandra när man tar ställning till behovet av eventuella förändringar av sekretesslagen.

Anf. 95 GUNILLA ANDRÉ (c):

Herr talman! Den utredning som statsrådet hänvisar till har inte föreslagit någon ändring i detta avseende. Den har tydligen alltså över huvud taget inte funderat över dessa frågor, och det beror på att den nu aktuella situationen inte förelåg när utredningen arbetade. Jag kan också förstå att inte heller statsrådet har tänkt sig djupare in i den. Det finns säkerligen många som tycker att det är fullständigt otroligt att denna fråga över huvud taget kan komma upp.

Men vi vet också att rättsläget är helt oklart. Sedan jag ställde min fråga har vi fått klart för oss att det finns olika tolkningar av sekretesslagen. Också statsrådet har säkerligen kännedom om att en del tolkar den på det sättet att alla uppgifter måste lämnas omedelbart, om kvinnan begär det. Andra tolkar den så att man kan vänta till den 18:e graviditetsveckan, då det inte är möjligt att göra abort, i varje fall inte utan särskilda skäl. Detta gör att rättsläget är oerhört oklart.

Anf. 96 Socialminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Vad Gunilla André säger beträffande utredningen är riktigt. Men jag hade en avsikt med att vara tydlig när det gällde remisstiden: Med hänsyn till den bakgrund mot vilken den här diskussionen förs är det angeläget att remissinstansernas synpunkter men också den debatt som förs mellan Gunilla André och mig och den debatt som förs i samhället i övrigt kan vägas in när man gör den slutliga bedömningen av ett eventuellt behov av att ändra lagstiftningen.

Anf. 97 GUNILLA ANDRÉ (c):

Herr talman! Jag hoppas verkligen att också det som framkommit efter det att utredningen framlagt sitt betänkande vägs in. Den tekniska utveckling som vi ställs inför framöver kommer att medföra att det finns skäl att i allt större utsträckning diskutera de här frågorna. Frågan är om det enligt svensk lagstiftning också skall vara tillåtet att välja andra egenskaper, exempelvis om barnet skall ha blå eller bruna ögon eller om barnet skall ha en viss näsform.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på frågorna 1989/90:361 och 362 om kärnkrafts- avvecklingen m.m.

Anf. 98 Industriminister RUNE MOLIN:

Herr talman! Gunnar Hökmark har ställt två frågor till mig. I den ena frågan han om jag är beredd att föreslå en avveckling av kärnkraften som strider mot folkomröstningens krav. I den andra frågan han om jag är beredd att vidta åtgärder för att inför riksdagens kontrollstation redovisa de miljömässiga konsekvenserna av kärnkraftsavvecklingen. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Det är regeringens avsikt att i höst för riksdagen lägga fram en energipolitisk proposition. I denna kommer att behandlas frågor som berör kärnkrafts-avvecklingens inledning. Regeringen kommer i propositionen också att redovisa avvecklingens konsekvenser för miljö, ekonomi, sysselsättning m.m. Förslag kommer att läggas fram om åtgärder som föranleds av avvecklingen.

För att få underlag för propositionen pågår för närvarande ett synnerligen omfattande utredningsarbete. En redogörelse för detta arbete har nyligen lämnats i budgetpropositionen (prop. 1989/90:100 bil. 16 s. 14–26), till vilken jag hänvisar Gunnar Hökmark.

Anf. 99 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Jag skall be att få hälsa industriministern välkommen till kammaren. Även om de energipolitiska åsiktsskillnaderna kvarstår, kommer den energipolitiska debatten nu förhoppningsvis att präglas av mer realism.

När det gäller svaret måste jag däremot säga att det inte lovar vad jag hade hoppats att det skulle göra; det lovar mindre än man rimligtvis kunde begära.

Min fråga om miljökonsekvenserna gäller, om regeringen är beredd att se till att man inför kontrollstationen utreder de miljömässiga konsekvenserna av kärnkraftsavvecklingen. Var någonstans i budgetpropositionen står det någonting om detta utredningsarbete? Jag vet att energiverket tillsammans med naturvårdsverket har utrett frågan om ett miljöanpassat energisystem, men där utreder man *inte* frågan hur miljön påverkas av ett bibehållande av kärnkraften. Därför finns ingen möjlighet att se de miljömässiga konsekvenserna av kärnkraftsavvecklingen. Var någonstans står det om regeringens insatser för att på detta vis bringa klarhet?

I den andra frågan, som principiellt är den allra viktigaste, finns det än mindre någon anledning att hänvisa till kontrollstationen. Min fråga gäller ju om Rune Molin och regeringen vid kontrollstationen kommer att vara beredda att fullfölja avvecklingen, om det visar sig att den strider mot det som folkomröstningsresultatet uttryckligen föreskrev. På linje 1:s och linje 2:s valsedlar stod det nämligen att kärnkraften skulle användas i avvaktan på framväxten av förnybara bränslen och avvecklas under hänsyn till välfärd och sysselsättning. Redan i dag vet vi att det kommer att bli betydande välfärdsförluster, som kommer att bli en fara för ATP-systemet. Frågan är då: Avser Rune Molin att fullfölja en avveckling, även om det vid kontrollstationen i år eller i början av nästa år visar sig att det strider mot det som uttryckligen stod på valsedlarna?

Anf. 100 Industriminister RUNE MOLIN:

Herr talman! Riksdagen tolkade efter folkomröstningen 1979/80 folkomröstningens resultat. Jag skall be att få citera vad utskottet sade i sitt betänkande.

”Utskottet konstaterar att samtliga riksdagspartier utom vänsterpartiet kommunisterna anser att resultatet av folkomröstningen bör ligga till grund för inriktningen av den framtida energipolitiken. Detta innebär att ingen ytterligare kärnkraftsutbyggnad skall förekomma utöver de tolv reaktorer som är i drift, färdiga eller under arbete. Kärnkraften skall avvecklas i den takt som är möjlig med hänsyn till behovet av elektrisk kraft för att upprätthålla sysselsättning och välfärd. Säkerhetssynpunkter bör vara avgörande för i vilken ordningsföljd de skall tas ur drift.

Det är enligt utskottets mening nödvändigt att den tidsperiod inom vilken avvecklingen skall ske klart anges. Reaktorernas tekniska livslängd bedöms enligt propositionen vara 25 år. Det bör nu slås fast att den sista reaktorn i Sverige skall stängas senast år 2010.”

Jag har ingen annan uppfattning än den riksdagen då uttalade. Jag har förstått att moderaterna däremot numera har lämnat den ståndpunkten och inte har någon bortre parantes när det gäller avvecklingen av kärnkraften.

Det arbete som nu bedrivs i utredningarna görs för att få ett underlag för ett riksdagsbeslut i höst om hur vi skall avveckla kärnkraften. Detta kommer att ha betydelse för vilka energislag vi kommer att använda, och det i sin tur kommer att ha betydelse för vilka miljöpolitiska åtgärder som måste vidtas.

Jag kommer i propositionen att redovisa de problem som finns med avvecklingen, också när det gäller miljö-, sysselsättnings- och välfärdskonsekvenser. Men det grundläggande är att det riksdagsbeslut som har fattats skall fullföljas i den utsträckning som det är möjligt.

Anf. 101 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Låt mig först bara göra ett konstaterande när det gäller den tekniska livslängden, som man då ansåg vara 25 år – det kom i sin tur att bli styrande för angivandet av årtalet 2010. Näringsutskottet i riksdagen konstaterade för två år sedan att det i dag inte finns någonting som motsäger att den tekniska livslängden är 40 år. Därmed ändras förutsättningarna i den delen.

Men den viktiga frågan är: Avser regeringen och Rune Molin att genomföra den stora kärnkraftsavvecklingen, även om det blir i strid med de restriktioner som hade uppställts på valsedlarna för linje 1 och linje 2 i 1980 års folkomröstning? Om det är så innebär Rune Molins energipolitik lika stora risker för den svenska välfärden och miljön som Birgitta Dahls energipolitik. Därför är det inte ointressant att få veta var Rune Molin och regeringen står i den frågan – det är tvärtom ett mycket rimligt krav från riksdagen.

Anf. 102 Industriminister RUNE MOLIN:

Herr talman! Det är inte Birgitta Dahls energipolitik som har förelagts riksdagen från regeringens sida. Det är inte heller Rune Molins energipolitik som kommer att föreläggas riksdagen. Det är regeringens politik som kommer att föreläggas riksdagen. Den politik som är fastlagd för Sverige har fastlagts av riksdagen. Den innebär att kärnkraften skall avvecklas till år 2010. Det är den tolkning som gjordes efter folkomröstningen 1980, och det är den tolkningen som gäller.

Sedan kan det uppstå problem för sysselsättning, välfärd och miljö. Det kan uppstå konflikter mellan målen på de områdena. Arbete pågår nu för att utreda om det föreligger sådana konflikter. Jag kommer i propositionen att redovisa min och regeringens uppfattning om hur de problemen skall lösas. Inriktningen kommer att vara att vi skall fullfölja folkomröstningsbeslutet från 1979/80 som riksdagen tolkade det.

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 103 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Förra året underkände Rune Molin regeringens energipolitik. Han gjorde det bl.a på en debatt med Sparbanksföreningen i Malmö, där kampanjgeneralerna för de olika linjerna i folkomröstningen var närvarande. Han konstaterade att den politik som gick ut på en avveckling 1995–1996 stred mot folkomröstningen.

Därför är det inte ointressant att veta hur den nye industriministern uppfattar energipolitiken i perspektiv av den stora avvecklingen. Om den förtida avvecklingen av två reaktorer inte kan förenas med kravet på hänsyn till välfärd och sysselsättning och behovet av att avvakta framväxten av förnybara bränslen, så innebär ju inte en avveckling som rimligtvis måste starta kanske två tre år senare och omfatta tolv reaktorer ett mindre hot mot välfärd och sysselsättning.

Lars Bergman har i en rapport till långtidsutredningen påvisat att den totala avvecklingen kommer att innebära att ATP-systemet kan få betydande problem. Kommer den typen av problem att accepteras?

Anf. 104 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Jag deltog i folkomröstningskampanjen 1980, och jag förklarade upprepade gånger att det kommer att innebära utomordentliga påfrest-

ningar på politiken att ställa om Sveriges energisystem och ta bort kärnkraften.

Jag har samma uppfattning i dag. Det är fråga om en utomordentligt komplicerad och svår politik. Jag skulle inte på nuvarande grundval vilja dra några slutsatser om hur den politiken definitivt skall utformas. Vad jag säger är att vi med all kraft skall försöka fullfölja det beslut som riksdagen har fattat om avvecklingen. Vi behöver emellertid ett bättre underlag för att kunna ta slutgiltig ställning till *hur* vi skall kunna göra detta. Det underlaget skall vi ha till hösten, och då kan vi fortsätta denna debatt.

Anf. 105 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Birgitta Dahl har vid ett antal olika tillfällen hävdat att hon kunde tänka sig mycket betydande uppoffringar för svenskarna när det gäller det framtida konsumtionsutrymmet. Vi skulle tvingas avstå kanske 2 % av det framtida konsumtionsutrymmet under 90-talet och 2000-talets första årtionden.

Det är inte ointressant för svenska folket att veta om den nuvarande energipolitiken är densamma eller om man nu tar en större hänsyn till välfärden än vad Birgitta Dahl uppenbarligen gjorde.

Det är inte ointressant för de framtida ATP-pensionärerna att veta om regeringen avser att fullfölja en politik som kommer att ge Sverige en mindre tillväxt än den som ATP-systemet förutsätter.

Är regeringen beredd att ta dessa konsekvenser? Svenska folket bör få upplysning om detta, oavsett hur dessa konsekvenser ser ut. Svenska folket bör också få veta om Rune Molin är beredd att göra 1990 års kontrollstation till en kontrollstation för årtalet 2010 över huvud taget.

Anf. 106 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Jag har sagt att det är oerhört svårt att finna de åtgärder som kan klara av denna omställning. Det är fråga om ekonomiska, miljömässiga och andra påfrestningar.

Jag tror emellertid att det går att genomföra avvecklingen till år 2010. Och vi skall i höst redovisa vilka vägar vi har att välja mellan. Jag kan dess värre inte ge underlaget för denna fråga i denna debatt, utan vi får vänta till hösten. Då kan vi också få en debatt som kanske blir litet mer intressant för allmänheten än den debatt vi kan föra på grundval av det material vi har i dag.

Anf. 107 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Helt ointressant är denna fråga inte heller i dag.

När det gäller miljökonsekvenserna av kärnkraftsavvecklingen vill jag ha svar på frågan om regeringen avser att vidta åtgärder för att dessa konsekvenser skall redovisas i samband med kontrollstationen.

Vidare uppskattar jag att industriministern nu säger att han *tror* att det går att ställa om energisystemet. Det innebär en öppenhet för en saklig diskussion som är nyttig och viktig. Jag tycker emellertid att det vore bra om vi kunde få klarhet i om regeringen är beredd att se till att kontrollstationen 1990 inte bara blir en kontrollstation när det gäller frågan om den förtida

avvecklingen utan även en kontrollstation i vad gäller om vi i dag skall hålla fast vid årtalet 2010, detta mot bakgrund av vad vi redan i dag vet om vad denna totala avveckling kommer att ge för konsekvenser i fråga om ekonomi och miljö.

Anf. 108 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Det är min ambition att ta fram allt det material vi behöver för att bedöma konsekvenserna för såväl miljö som sysselsättning och välfärd. Detta kommer att redovisas i propositionen i höst, och vi kan då diskutera dessa frågor.

Min första tid som industriminister har inneburit en mängd frågor från massmedia och andra om skillnaden mellan mig och Birgitta Dahl. Vi arbetar nu i samma grupp för att försöka finna en linje som kan förena de olika målsättningar som vi har för politiken i stort. Jag är fullständigt övertygad om att vi någon gång under försommaren kommer att kunna redovisa det socialdemokratiska partiets politik i detta avseende, vårt alternativ.

Det skulle vara mycket intressant att höra vad Gunnar Hökmark har att säga om det borgerliga alternativet. Innebär detta alternativ avveckling under 90-talet, år 2010 eller i någon avlägsen framtid?

Anf. 109 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Som svar på den frågan vill jag bara säga att den enda skillnaden mellan socialdemokraterna och moderata samlingspartiet är att vi är ett parti som vet vad vi har för energipolitik. Socialdemokraterna är, liksom moderaterna, ett minoritetsparti i denna riksdag, men de vet inte vad de själva vill och inte heller vilka de i framtiden över huvud taget skall försöka kompromissa med eller om vad. Jag tror alltså att jag bör varna industriministern för att använda sig av den typen av argumentation. Den faller nämligen dråpligen tillbaka på ett förvirrat parti.

En viktig sakfråga är emellertid: På vilket sätt avser regeringen att utreda miljökonsekvenserna av kärnkraftsavvecklingen? Detta går inte att läsa sig till i budgetpropositionen, och Birgitta Dahl har tidigare undvikit att ta fram utredningsmaterial när det gäller denna fråga.

En annan fråga som jag återkommer till med viss envishet eftersom det gäller något viktigt, är följande: Är regeringen beredd att låta 1990 års kontrollstation vara en förutsättningslös kontrollstation för om vi, med den kunskap vi har i dag, skall genomföra en avveckling fram till år 2010?

Anf. 110 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Socialdemokraterna har, under sin regeringsperiod sedan 1982, lagt fram ett flertal energipolitiska propositioner, vilka har vunnit majoritet i denna kammare. Jag vill påpeka att de borgerliga regeringarna hade besvärligheter i detta avseende och att de föll på energifrågan. I den diskussion vi har haft under senare tid, bl.a. när det gällde den förra energipropositionen, så fanns det ju en djup splittring i fråga om detta alternativ. Det var med anledning av detta som jag ställde den frågan.

Vad gäller frågan om kontrollstationen 1990 skall vi ta fram ett material och redovisa de problem som finns och hur vi skall klara av att lösa dem. Vi får avvakta tills det materialet är framtaget.

Anf. 111 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Det är beklagligt att människor som kommer in i politiken utifrån ibland blir "politikens politiker", både i svar och i formuleringar. Jag betvivlar inte att socialdemokraterna har lagt fram många propositioner i denna riksdag, men det är ju inte detta som förändrar verkligheten. Det avgörande, det som förändrar verkligheten, är när man faktiskt med konsekvens genomför någonting i dessa propositioner. I den delen har den socialdemokratiska energipolitiken än så länge bara skapat osäkerhet.

Den avgörande frågan är om socialdemokraterna kommer att fullfölja planerna på den förtida avvecklingen, och om de kommer att genomföra den totala avvecklingen med dess mycket omfattande konsekvenser för det svenska välfärdssamhället. I denna fråga är socialdemokraterna uppenbarligen helt svarslösa. Vad jag skulle vilja veta är om industriministern är beredd att låta 1990 års kontrollstation vara en förutsättningslös kontrollstation i vad gäller om det går att förena kärnkraftsavvecklingen med omsorgen om svensk ekonomi och miljö.

Anf. 112 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Jag har svarat på den frågan. Jag tror inte att vi kommer särskilt mycket längre i debatten i dag. Vi bör kunna ta en ordentlig debatt när det sakmaterial som vi väntar på, ett tjugotal utredningar, föreligger.

Anf. 113 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Jag kan medge att det verkar som att vi inte kommer att få fler svar i denna fråga. Jag skall därför inte försöka förlänga debatten.

Jag vill endast ge Rune Molin en uppmaning. Jag förväntar mig emellertid inget svar på denna uppmaning, eftersom jag har respekt för att industriministern är ny i sitt ämbete. Ta tag i utredningsarbetet kring frågorna om kärnkraftsavvecklingens miljökonsekvenser! Det material som än så länge har kommit fram beaktar inte dessa konsekvenser och försöker inte fånga upp dem. Riksdagen och svenska folket har emellertid, oavsett vad vi anser om kärnkraftsavvecklingen, rätt att få besked om vad denna avveckling kommer att kosta i form av miljökonsekvenser.

Med detta, fru talman, vill jag bara säga att jag i avvaktan på kommande svar ser fram emot debatter i detta ämne.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1989/90:364 om återföring av vattenkraftens övervinster

Anf. 114 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Börje Hörnlund har frågat om regeringen avser att förelägga riksdagen något förslag om återföring av 1 öre/kWh av vattenkraftens övervinster till de vattenkraftsproducerande regionerna.

Bakgrunden till frågan är bl. a. att regionalpolitiska kommittén (REK 87) föreslagit att 1 öre/kWh av vattenkraftens övervinster skall återföras till vat-

tenkårsregionerna, dvs. ca 600 milj. kr. Förslaget utgör därmed enligt frågeställaren en väsentlig del av det resurstillskott som kommittén ansett skall tillföras utsatta regioner.

När det gäller de olika förslag som den regionalpolitiska kommittén framlagt vill jag erinra om att dessa för närvarande bereds inom regeringskansliet och att kommitténs förslag utgör ett av de underlag som kommer att ligga till grund för den regionalpolitiska proposition som regeringen avser att förelägga riksdagen i slutet av februari.

Vad gäller kraftföretagens vinster så har regeringen nyligen bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda frågan om kraftföretagens vinster (dir. 1989:63). Enligt utredningsdirektiven skall de förslag som denna utredning kan väntas leda fram till utformas med hänsyn till att vinster från äldre vattenkraft skall kunna återföras till de regioner där de genereras. Syftet med en sådan återföring skall enligt direktiven vara att finansiera olika samhällsinsatser, som kan bidra till den regionala utvecklingen i vattenkårsregionerna. Utredaren väntas redovisa resultatet av sitt arbete före utgången av år 1990.

Innan resultatet av detta utredningsarbete föreligger, är jag inte beredd att kommentera frågan närmare.

Anf. 115 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Jag tackar industriminister Rune Molin för svaret, men jag beklagar verkligen dess innehåll.

När det gäller regionalpolitiska frågor är det en mycket klar tendens att de läggs i långbänk. Vi kan jämföra den här lilla frågan med t.ex. den stora skattereformen. När det gällde skattereformen var man beredd att lägga fram det stora förslaget för riksdagen innan remissvaren hade kommit in. Här talar vi nu om en liten fråga, som är viktig för de mest utsatta kommunerna och länen i landet. Den har diskuterats och utretts på olika sätt under ca tio år. Den regionalpolitiska kommittén är i stort sett enig, och remissinstanserna har i stort sett stött förslaget. Frågan borde nu kunna beredas i regeringskansliet och en proposition föreläggas riksdagen utan nya utredningar.

Det är litet olyckligt att jag skall behöva diskutera frågan med Rune Molin. Såvitt jag förstår hade man redan gjort det här ställningstagandet innan Rune Molin gick in i regeringen. Jag upplever dock att det är något av den obotfärdiges förhinder så fort regeringen skall tala om regionalpolitik och regional utveckling. Jag beklagar det.

Anf. 116 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Frågan om beskattning av energi och särskilt vattenkraft är inte helt okomplicerad. Jag föreställer mig att när vi skall diskutera bl.a. samsättningskonsekvenserna av utvecklingen blir prispolitiken för elkraften en av de väsentligaste frågorna. Jag tror att vi behöver ett bättre underlag för den diskussionen än vi har i dag. Vi bör också veta mer om hur prispolitiken för el skall vara beskaffad och vilka konsekvenser en politik, som innebär överföring till vattenkårsregionerna skattevägen, medför.

Anf. 117 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Jag vill ställa en följdfråga till industriministern. Är industriministern som person positiv till att principiellt minst 1 öre/kWh återgår till dessa regioner, sedan industriministern har hittat de goda, eller skall vi säga byråkratiska eller tekniska, lösningarna?

Anf. 118 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Jag hade en bakgrund innan jag kom till regeringen. Jag har lett inom LO en utredning, som bl.a. föreslog att 1 eller 2 öre skulle avsättas för det ändamålet. Det var dock ingen djupgående utredning. Jag tycker att det är klokt att vi nu får det här materialet så att vi får ett bättre underlag för ett ställningstagande. Vi får då se vad den sakliga prövningen i det sammanhanget leder fram till.

Anf. 119 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag har mycket noga läst LO:s utredning tidigare.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1989/90:365 om den framtida tillgången på elenergi

Anf. 120 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Karin Falkmer har frågat mig hur tillgången till elenergi till konkurrenskraftiga priser skall säkras under 1990-talets andra hälft.

Regeringen har i 1988 års energipolitiska proposition redovisat sin syn på den framtida energipolitiken. Huvuduppgiften är att skapa goda förutsättningar för den omställning av energiförsörjningssystemet som skall genomföras under de närmaste decennierna. Kärnkraftsavvecklingen är en viktig del i denna omställningsprocess. Avvecklingen skall kunna genomföras utan att landets elförsörjning äventyras och utan att samhällsekonomiska, sociala eller miljöpolitiska mål hotas.

Regeringen avser att i en energipolitisk proposition hösten 1990 redovisa de åtgärder som bör vidtas för att kärnkraftsavvecklingen inte skall resultera i t.ex. elbrist eller osäker eltillförsel under 1990-talet. Förberedelser för denna proposition pågår inom regeringskansliet. Ett stort antal utredningsuppdrag har lagts ut. Resultaten av utredningsarbetet kommer att ingå i underlaget för propositionen och vara underlag för riksdagens behandling av denna.

Med anledning av Karin Falkmers fråga vill jag nämna utredningen EL 90 som har till uppdrag att undersöka hur konkurrensförhållandena för den elintensiva industrin påverkas under kärnkraftsavvecklingen. Utredningen skall bl.a. redovisa förslag till åtgärder som leder till rimliga konkurrensvillkor och värnar långsiktiga överlevnadsmöjligheter för den elintensiva industrin. Utredningen skall redovisa resultatet av sitt arbete den 1 mars i år.

Anf. 121 KARIN FALKMER (m):

Fru talman! Industriministern håller uppenbarligen fast i vid beslutet om kärnkraftsavvecklingen. Många inom industrin knöt mycket starka förhoppningar till att man förflyttade energifrågorna till industridepartementet. Det är emellertid uppenbart att regeringens energipolitik inte blir bättre bara för att man byter ministrar, utan det är den felaktiga politiken och de förödande energibesluten om kärnkraftsavvecklingen som måste bytas ut.

Regeringens energipolitik har redan åstadkommit enorm skada. Den elintensiva industrin har avstått från investeringar eller flyttat verksamheter utomlands. Industrins oro för de stigande energipriserna är stark, och den måste rimligen landets industriminister ta på allra största allvar.

Jag upplever situationen som absurd. Industrin känner sig hotad av inhemsk elfientlig energipolitik, samtidigt som vi vet att svensk kärnkraftsteknologi är bland de främsta i världen. Svenska kärnkraftsreaktorer har en säkerhetsnivå som är unikt hög. Svensk kärnkraftsteknologi utnyttjas för att höja säkerheten i kärnkraftverk utomlands.

Det är min förhoppning att industriministern, som har det yttersta ansvaret, informerar sig väl om den svenska kärnkraftsteknologins fina läge och sedan kanske medverkar till att sprida denna kunskap. Jag undrar om industriministern kommer att försöka medverka till att vi i Sverige får en saklig debatt kring kärnkraften.

Anf. 122 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Det är i allra högsta grad min ambition att vi skall kunna föra diskussionen på ett sakligt sätt och med allt underlag som vi behöver.

Jag uppfattar Karin Falkmer så att hon inte vill avskaffa kärnkraften. Hon vill fortsätta att använda de reaktorer som finns så länge som det över huvud taget är möjligt. Hökmark nämnde tidigare 40 år. Jag förmodar att Karin Falkmer vill bygga ut kärnkraften med nya reaktorer för att klara vår framtida elförsörjning.

Den politiken kan jag inte ställa upp på. Jag tror inte på den. Min uppfattning är att vi i Sverige inte kan, lika litet som i något annat land, bygga en elpolitik på ett produktionssystem som människor är rädda för och som skapar oro. Det leder till en osäkerhet för hela samhället av det slag som vi upplevt under 70- och 80-talen. Olyckor inträffar i reaktorer utomlands och skapar en våldsamt diskussion och osäkerhet här hemma med krav på omläggning av energipolitiken. Det går inte att föra en kortsiktig energipolitik, utan vi måste ha en långsiktig energipolitik för att industrin skall kunna planera.

Vi måste också ha en energiproduktion som grundar sig på förnybara energislag. Kärnkraften är inte ett sådant energislag. Den kräver ändliga resurser i form av t.ex. uran. Vi har bara få förnybara energislag i dag, och det var därför vi ville ha denna kärnkraftsparentes för att hinna få fram den nya teknik som skall hjälpa oss att klara vår energiförsörjning.

Jag tror att vi i dag av miljöskäl och många andra skäl måste komma över till förnybara energislag, som också gör en trygg planering möjlig för vår industri. Det är en långsiktig politik, och det är en svår politik, men vi måste genomföra den.

Anf. 123 KARIN FALKMER (m):

Fru talman! Jag håller med industriministern om att det råder oro ute bland det svenska folket för kärnkraften. Det är bl.a. därför jag efterlyser en saklig debatt. Vi har i Sverige en kärnkraftsteknologi som är bland de främsta i världen. Fram till 1995-1996 har vi ingen ersättningsenergi. Det är därför som våra industriföretag, särskilt de som är starkt beroende av energi, är så oroliga.

Jag upplever väldigt starkt hur absurd situationen är, eftersom jag bor i Västmanland, där vi i Fagersta och Surahammar har elintensiva industrier, som mycket starkt påtalar denna oro. Samtidigt har vi i Västerås Asea Brown Boveri, som är ett av de mest elkraftsintensiva företagen i världen.

Anf. 124 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Vi vet att den eltunga industrins konkurrenssituation i dag baseras på elpriser som är ganska låga och konkurrenskraftiga. De nya elproduktionsanläggningar som vi kan få till stånd i dag kommer att medföra en väsentlig höjning av produktionskostnaderna i förhållandena till produktionskostnaderna i våra gamla vattenkraftsanläggningar och i kärnkraftverken. Detta är ett problem som vi måste lösa, och jag tror att det går att lösa det. För mig är det fråga om att hitta ett energisystem, som klarar omställningen från kärnkraften, miljöfrågan, ekonomin, sysselsättningen och välfärden. Detta är, som jag tidigare sade, en svår ekvation, men jag tror att det går att förena allt detta med en avveckling av kärnkraften. Vi skall i höst redovisa vilken politik vi anser att man i det avseendet bör bedriva.

Anf. 125 KARIN FALKMER (m):

Fru talman! För ett antal månader sedan lyssnade jag till en debatt på Circus mellan Kjell-Olof Feldt och representanter för skogsindustrin. Kjell-Olof Feldt ställde sig då på Birgitta Dahls sida vad beträffar en förtida avveckling av kärnkraften. Han sade också att detta kommer att kosta och att det kommer att svida. Då undrar jag: Finns det någon gräns för hur mycket det får svida för svenska folket och för den svenska elintensiva industrin? Var i så fall går den gränsen?

Anf. 126 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Det är min ambition att redovisa alla de smärtsamma fakta som kan komma fram och som vi tvingas att ta ställning till. Men det sker först i höst, och då kan vi fortsätta debatten.

Anf. 127 KARIN FALKMER (m):

Fru talman! Jag tolkar det sista industriministern sade så, att det trots allt finns en öppning för att vi skall kunna komma fram till ett beslut om att den förtida kärnkraftsavvecklingen, som förorsakat så mycken oro, inte kommer att genomföras.

Anf. 128 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Min ambition är att fullfölja den politik som riksdagen har fattat beslut om.

Anf. 129 KARIN FALKMER (m):

Fru talman! I sin nya funktion har Rune Molin en chans och ett enormt ansvar att se till att vi får en saklig debatt, som medverkar till att vi kommer fram till beslut som både riksdagen och det svenska folket kan ställa sig bakom och som undanröjer den oro som uppstår och den onödiga försämring av konkurrenssituationen som den svenska industrin hamnar i, om vi ställer till det så för oss att vi måste höja energipriserna.

Anf. 130 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Jag hade förmånen att tillhöra ledningen för linje 2, som fick flest röster i folkomröstningen 1980. Jag tror att den framgången berodde på sakens i våra argument. Vi kommer att fortsätta efter den linjen.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1989/90:366 om energihushållning

Anf. 131 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Birgitta Hambræus har frågat mig om jag avser att säkerställa en lika ingående behandling av energihushållningens möjligheter som av tillförseln av energi.

Mitt svar på frågan är ja.

Det är nödvändigt med fortsatta stora insatser för att åstadkomma en effektiv och rationell användning av energi inom samhällets alla delar. Energieffektivisering är därför ett prioriterat område enligt de energipolitiska riktlinjerna. Genom att möjligheterna till lönsam energihushållning tas till vara minskar belastningen på hushållens och företagets ekonomi. Kravet på hushållning gäller i särskilt hög grad användningen av el.

Arbetet med elhushållningsprogrammet fullföljs enligt de riktlinjer som riksdagen godkände år 1988. Elhushållningsprogrammet omfattar bl.a. stöd till teknikupphandling av eleffektiva och elersättande produkter, processer och system. Regeringen har i budgetpropositionen föreslagit att statens energiverk under nästa budgetår skall få göra åtaganden inom en ram på 50 milj. kr. utöver tidigare anvisade medel (150 milj. kr.).

Ett särskilt kansli har inrättats vid statens energiverk med uppgift att åstadkomma spridning och upphandling av produkter och system för en effektivare elanvändning inom olika sektorer av samhället, samordna effektiviseringsarbetet hos myndigheterna samt förmedla kunskap om energieffektivisering. Härutöver bedriver nu ett stort antal aktörer på marknaden aktiv verksamhet som syftar till en effektivare energianvändning. En effektiviserad elanvändning gynnar både miljön och ekonomin genom att färre elproduktionsanläggningar behöver byggas. Energihushållning är också en viktig komponent i arbetet att begränsa klimatpåverkan från energisystemet. Regeringen kommer i den energipolitiska propositionen som föreläggs riksdagen hösten 1990 att redovisa de åtgärder för såväl energitillförsel som energianvändning som bör vidtas för att en säker tillförsel av elenergi skall tryggas vid mitten av 1990-talet. Regeringen kommer då att redovisa uppnådda

Svar på frågor

Anf. 132 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka energi- och industriministern för svaret på min fråga.

Det gäller att lyssna till de personer som både kan och vill avveckla kärnkraften, för att omställningen skall bli så litet smärtsam som möjligt. Personligen tror jag inte att den behöver bli smärtsam alls. Tvärtom kommer det att bli nya framtidsmöjligheter för vår industri när vi ställer om vårt energisystem. Det finns ju redan i dag andra energiformer, som har svårt att komma ut på marknaden.

I Brundtlandrapporten sägs att industriländerna bör halvera sin energianvändning för att u-länderna skall få tillfälle att öka sin. Både svenska och internationella utredningar visar att detta kan ske samtidigt som tillväxten och välfärden i landet ökar. Det är dessa möjligheter vi måste ta fasta på. Man måste se på hela energisystemet. Vilken sorts energi behövs till vad och vilka substitutionsmöjligheter finns det?

Jag skall nämna några exempel som industriministern säkert känner till.

En termomekanisk pappersmassafabrik köper mängder av el från nätet, medan en kemisk massafabrik är självförsörjande på energi, som därtill är förnybar, och får el över till papperstillverkningen. En stor köpare av energi, t.ex. en processindustri inom skog eller järn, kan också producera el som en biprodukt som den kan leverera på nätet och få betalt för.

Vissa veckor om året när det är svinkallt och industrin går för fullt kan man genom laststyrning göra det möjligt att inte ha så stor reservkapacitet. Det finns många sådana möjligheter som jag hoppas att industriministern kommer att undersöka.

När det gäller bostadssektorn och transportsektorn är jag särskilt oroad över att transportforskningsdelegationen tycks stoppa Uppsala kommuns försök med välgasdrivna bussar. Vill industriministern göra något åt detta och sätta sig in i denna fråga?

Anf. 133 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Sakläget när det gäller Birgitta Hambræus sista fråga kan jag ingenting om. Jag kan därför inte besvara den, men jag skall naturligtvis skaffa mig kunskaper om detta.

Jag tror emellertid att vi är helt överens i denna fråga. Vi måste göra allt vi kan för att hushålla med elenergi och annan energi av alla de skäl som har nämnts, bl.a. miljöskäl och ekonomiska skäl. Det finns en del problem i samband med detta som vi naturligtvis inte kommer förbi. Många energibesparingar har redan gjorts inom industrin, men när industrin skall gå vidare måste ofta nya processer eller investeringar ske för att åstadkomma stora resultat. Det har framgått i massmedia att man inom skogsindustrin skulle ha hittat nya processer som radikalt skulle minska elanvändningen vid framställning av t.ex. massa. Problemet är att sådana saker tar tid, men vi skall naturligtvis arbeta så fort vi kan på alla områden där det går. I detta sammanhang tror jag därför inte att Birgitta Hambræus och jag har några delade

Anf. 134 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! När industrin gör en investering minskar energianvändningen. Jag har själv talat med t.ex. chefer på Avesta som blev mycket förvånade över att investeringen i en ny anläggning resulterade i att energianvändningen halverades, produktionen fördubblades och investeringen var avskrivin inom bara några månader. Det finns alltså oerhört lönsamma investeringar att göra i dessa sammanhang, men industriföretagen måste få rätt signaler från samhällets sida. De måste ha klart besked om att Vattenfall och andra stora kraftbolag inte kommer att åstadkomma mycket mer elektricitet längre utan att det nu finns all anledning för industrin både att investera i nya processer som hushåller med energin men att också själva ordna motkraft. Skattesystemet måste också ses över så att detta inte missgynnas.

Anf. 135 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Det finns många olika styrmedel som måste användas för att minska energiförbrukningen och elanvändningen. Det finns naturligtvis en del problem i detta sammanhang. Sverige har ett bytesbalansunderskott och behöver öka den industriella kapaciteten för att klara detta. Detta tar sig uttryck i elprognoserna om att industrin behöver mer el för att klara denna produktion. Vi kommer inte förbi detta problem, men det är då desto viktigare att vi försöker hitta metoder som gör att vi i Sverige kan klara vår produktion med lägre energianvändning. Men jag tror att detta tar sin tid.

Anf. 136 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Dessa prognoser är förmodligen gjorda av dem som vill sälja och producera el. Det var åtminstone så förr i världen, och jag misstänker starkt att dessa uppgifter har kommit fram på detta sätt. I själva verket visar erfarenheterna energianvändningen minskar så fort företagen investerar i en ny process. Ibland substituerar man annan energi med el, och då ökar elanvändningen. Men vilken process som används beror på priset. När det gäller massaindustrin är två tredjedelar nu kemisk massaindustri som är självförsörjande i fråga om energi. Om massaindustrin däremot går över till bara termomekanisk industri blir den naturligtvis elkrävande.

Vad jag tycker är viktigt att få fram är att det i detta sammanhang finns motstående intressen som är starka och välorganiserade och som vill fortsätta med kärnkraften och som vill skapa oro, vilket det har getts uttryck för tidigare i debatten. Men sakliga fakta som oberoende forskare tar fram visar att det finns mycket goda möjligheter att ersätta kärnkraften. Jag önskar verkligen industriministern lycka till när det gäller att söka upp den sortens fakta och den sortens forskare som både kan och vill avveckla kärnkraften.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 137 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Birgitta Hambraeus har frågat mig om jag kommer att fullfölja Birgitta Dahls utfästelse att inhämta en redogörelse från de svenska ambassaderna om kärnkraften och redovisa resultatet i god tid före nästa energipolitiska beslut.

En begäran om beskrivning av kärnkraftens roll och situation i resp. land gick den 27 december 1989 ut till de svenska beskickningarna i alla länder av intresse i detta sammanhang. Ett stort antal redovisningar har redan kommit in.

Materialen kommer att sammanfattas. Sammanfattningen kommer att bli offentlig i god tid före nästa energipolitiska beslut.

Anf. 138 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka industriministern för detta synnerligen tillfredsställande svar på min fråga. Det känns mycket bra att det så snabbt verkställdes.

Om vi i Sverige 1976 hade vetat att Greiswaldreaktorn nära den svenska kusten i DDR, var nära ett härdhaveri, då hade Sveriges energipolitik antagligen sett mycket annorlunda ut. Vi hade inte haft så mycket kärnkraft att avveckla i Sverige.

Efter kärnkraftsolyckan i Tjernobyl har det ena landet efter det andra börjat ompröva sina kärnkraftsplaner. Vi avvecklar kärnkraften utan att det rapporteras i Sverige, och de skriver ner sina utbyggnadsplaner.

I USA har man bestämt att t.ex. Shorehams kärnkraftverk som ligger i New York och som har kostat 6 miljarder dollar aldrig kommer att producera någon el på nätet. Det kommer att avvecklas.

Det är intressant att när Margaret Thatcher i Storbritannien försökte få kraftindustrin att ta över kärnkraftverken vägrade de av ekonomiska skäl. Detta borde vara intressant inte minst för moderaterna. Om industrin måste ta med hela kärnkraftscykeln, inkl. att riva kärnkraftverken, ta hand om avfallet och dessutom bygga nya kärnkraftverk, finns det ingen som helst ekonomi i kärnkraften. Detta anses allmänt vara slutet för kärnkraften i Storbritannien.

Den amerikanska villkorslagen när det gäller avfallshantering har visat sig inte hålla, och det anses allmänt att det är slutet för kärnkraften i USA.

Jag hinner inte ta upp fler länder, men det finns många exempel som man kan nämna när det gäller hur länder, också i Europa, omprövar kärnkraften, t.ex. Italien Schweiz, Österrike, Västtyskland, Japan, osv. Starka oppositionskrafter finns mot kärnkraften över hela världen.

Anf. 139 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Jag tycker också att det är bra att man gör denna genomgång. Jag tror inte att vi får veta så mycket nytt, eftersom vi har mycket effektiva massmedier som redovisar sådana saker. Under framför allt de senaste åren har de redovisat allt som har hänt. Om vi för någon tid sedan hade fått rap-

porter från våra beskickningar, hade de inte känt till det som nu under den senaste tiden har kommit fram i tidningarna. Beskickningarna bygger mycket av sina informationer på det som massmedierna beskriver i de länder där de är. Jag tror därför inte att vi skall överskatta vad vi får fram i detta sammanhang, men det är bra att vi får en sammanställning.

Anf. 140 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Jag hoppas verkligen att våra ambassader går till källor i det land där de representerar Sverige och inte går någon genväg via IAEA, FN:s atomenergiorgan i Wien. När den utredning som jag satt med i om beredskapen inför stora kärnkraftsolyckor i Sverige bad IAEA om statistik om antalet kärnkraftverk i drift i vår närhet fick utredningen gammal statistik, som jag, genom att kontrollera aktuella uppgifter, kunde se var helt felaktig. Det var en statistik från tiden före Tjernobylyckan. Jag hoppas att våra ambassader inte enbart talar med dem som vill behålla kärnkraften. Om statsrådet inte har upptäckt det så kommer han mycket snart att upptäcka att det pågår en maktkamp i hela världen på detta område. Kärnkraftsintressena kopplade med oljeintressena vill absolut inte att vi skall hushålla med energi och gå inför förnybara energikällor. Då är ju deras marknad borta. Det är mycket begripligt. Men det gäller för oss politiker att ha ögonen öppna, så att vi inte blir missledda.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1989/90:369 om domänverket

Anf. 141 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Ulla Orring har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att stärka sysselsättningen i Bjurholms kommun.

Bakgrunden till frågan är att domänverket beslutat att lägga ner verkets kontor i kommunen.

Enligt den instruktion som regeringen fastställt för domänverket har verket ett självständigt ansvar för verksamheten och sin personal.

Innan domänverket tog beslut om sin omorganisation under år 1989 har verket i vederbörlig ordning genomfört MBL-förhandlingar med de fackliga organisationerna. Dessa har varit överens med verket om omorganisationen. Vid tidpunkten för beslutet om omorganisation fanns 11 personer att omplacera i Bjurholms kommun. I dag har fem personer fått ny sysselsättning. När det gäller de övriga sex personerna arbetar domänverkets omställningsgrupp med olika lösningar. Enligt vad jag erfarit har domänverket gott hopp om att lösa sysselsättningsfrågan för dessa personer.

Låt mig övergå till frågan om konkreta åtgärder för att förbättra sysselsättningssituationen i Bjurholms kommun.

Bjurholms kommun har, liksom övriga kommuner i Norrlands inland, prioriterats av socialdemokratiska regeringar i vad gäller regionalpolitiska insatser.

Sedan år 1982 har i lokaliseringsstöd beviljats 17 milj. kr. till företag i Bjur-

holms kommun. Den beräknade sysselsättningseffekten är drygt 60 nya arbetstillfällen. Under år 1989 har ca 7,5 milj. kr. beviljats till olika satsningar i kommunen med en beräknad sysselsättningseffekt på 15 arbetstillfällen.

Mot bakgrund av situationen i Norrlands inland, där Bjurholms kommun ingår, har regeringen lagt fram ett omfattande åtgärdsprogram. Programmet omfattar bl.a. resurser för särskilda skogsvårdsinsatser som kan förutsättas ge nya jobb och innebär att råvarutillgången för sågverken kan förbättras. Vidare har resurser tillförts regionen för att utveckla sågverks- och träindustrin.

Länsstyrelsen i Västerbottens län disponerar innevarande budgetår ett anslag om 105 milj. kr. för regionala utvecklingsinsatser i länets kommuner. Medlen kan användas till insatser för företagsutveckling, lokalisering, bidrag, glesbygdsstöd och projektverksamhet. Detta anslag, länsanslaget, har sedan år 1982 ökat mycket kraftigt, vilket bl.a. visar den prioritering regeringen ger Västerbottens län och dess kommuner.

Anf. 142 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Jag tackar industriministern för svaret. Jag är mycket glad att industriministern tagit sig tid att svara så snabbt. Första gången jag lämnade frågan var den 4 december. Så jag har väntat, och inte bara jag utan även Bjurholmsborna har väntat.

Jag tycker att läget är bekymmersamt i Bjurholm. Det är Sveriges minsta kommun med 3000 invånare. Det finns inte många andra jobb att erbjuda dessa människor som nu är uppsagda från sin verksamhet. Jag delar inte industriministerns positiva syn, att möjligheterna för dem att få jobb är bra. Jag har talat med dem i dag. De sade att av dessa fjorton eller femton är det bara en som egentligen har fått ett nytt jobb. Jag kan tillägga att befolkningen i Bjurholms kommun har minskat med 1 000 under 20 år. Fortsätter denna utveckling är läget mycket bekymmersamt.

Jag tycker, fru talman, att domänverket här sviker inlandet med sin nya förvaltningsindelning. Det är märkligt att den nya skogsförvaltningen, som domänverket nu åstadkommer, förläggs till Umeå. Det finns sysselsättning redan i Umeå. Jag tycker inte att domänverket lever upp till den regionalpolitiska målsättning som även regeringen har antagit. Det sades bl.a. 1987 att regionalpolitik inte får slås sönder av ett enskilt statligt verks agerande.

Jag vill veta industriministerns principiella inställning i frågan. Länsstyrelsen arbetar – jag tillhör själv länsstyrelsen – nu med näbbar och klor för att utlokalisera verksamhet från Umeå in i länet, men domänverket gör tvärtom och förlägger sin verksamhet till Umeå.

Anf. 143 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! När det gäller sakläget har jag inhämtat upplysning om att verket efter förhandlingarna i omställningsgruppen den 22 januari meddelat att ytterligare två personer kan erbjudas anställning. Dessutom hoppas verket att de fyra resterande personerna kan beredas anställning före december 1990, då deras anställningar annars skulle upphöra. Så det pågår ett arbete.

Får jag sedan när det gäller Bjurholm säga att det naturligtvis är en liten inlandskommun med alla dess problem. Jag kan bara påpeka att det ändå

finns vissa ljusglimtar. Under 1989, som den senaste statistiken gäller, ökade kommunens befolkning med 40 och hade ett flyttningsnetto på plus 60. Det betyder att de insatser som görs av kommunen, länsstyrelsen och statsmakterna ändå vridit utvecklingen åt rätt håll. Arbetslösheten har successivt gått ner från 76 arbetslösa 1986 till 36 under 1989. Också det tyder på en förbättring.

När det sedan gäller den principiella inställningen till det regionala stödet får vi tillfälle att redovisa detta i den regionalpolitiska propositionen om några veckor. Där redovisar jag också den principiella inställningen till hur resurserna skall användas för att ge de bästa effekterna där de bäst behövs.

Slutligen vill jag tillägga att domänverket, liksom andra statliga företag, måste drivas rationellt. Vi kan inte kräva regionalpolitiska satsningar av företag och samtidigt i riksdagen kräva att de skall vara rationella och att de skall ge bra resultat och kosta litet. Vi måste ta konsekvenserna av det och samtidigt se till att vi på alla möjliga sätt genom regionalpolitiken motverkar de negativa effekter som rationaliseringsarbetet för med sig.

Anf. 144 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Jag är överens med industriministern på den punkten att arbetet inom domänverket också måste drivas rationellt. Men jag kan fortfarande inte förstå varför man lägger sitt skogsvårdskontor till Umeå, då det kunde ha legat i Bjurholm. Vilhelmina har ett och Lycksele har ett. Vilhelmina låter sina lokala små kontor ligga kvar i Sorsele. Det hade man kunnat göra också i Bjurholm.

Att vi har ett flyttningsnetto beror mycket på att Bjurholmsborna, med folkpartiet i spetsen, har varit mycket positiva till att ta emot flyktingar. Det har betytt väldigt mycket för Västerbottenskommunerna.

Industriministern påminner om att vi har tillgång till länsanslaget och att regeringen har medverkat till att ge länsstyrelsen en ökad skjuts i och med att man får mer i länsanslag. Industriministern är ny, men jag kan säga att det är oppositionen som har drivit regeringen till detta ställningstagande. Det är inte regeringens eget bord. Jag tycker ändå att det är viktigt att industriministern beaktar situationen i Bjurholm.

Anf. 145 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Huvudsaken är att det uppnås resultat, och det har man tydligen gjort i Bjurholm.

Anf. 146 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Jag kommer att noga följa verksamheten i Bjurholm.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1989/90:372 om möjligheten att föreskriva att Saab lokaliserar viss verksamhet till Vadstena

Svar på frågor

Anf. 147 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Sonia Karlsson har frågat mig och det är möjligt att komplettera villkorslånet till Saab genom att föreskriva att viss verksamhet placeras i Vadstena.

Riksdagen har nyligen beslutat att anvisa högst 1 200 milj.kr. till statlig medverkan vid finansiering av ett civilt flygplansprojekt vid Saab-Scania AB. Statens medverkan i Saabs nya civila flygprojekt SAAB 2000 regleras i ett avtal mellan staten och Saab-Scania AB.

I avtalet har Saab-Scania AB åtagit sig att utöka sysselsättningen inom flygdivisionen bl.a. i Linköping, Malmö, Dagsberg och Ödeshög men också att bl.a. skapa en ny produktionsenhet i Karlskrona. Avtalet undertecknades för statens del den 22 december 1989.

Enligt min mening är det inte möjligt att nu ändra det redan träffade avtalet mellan Saab-Scania AB och staten, så att viss del av verksamheten placeras i Vadstena.

Anf. 148 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka industriminister Rune Molin för svaret. Enligt uppgift har Saabs representanter till företrädare för Vadstena kommun sagt att det i och för sig skulle vara möjligt att placera viss verksamhet i Vadstena, men avtalet med staten angående villkorslånet förhindrar det. Min följdfråga är: Kan industriministern till Saab uttala att det inte finns något som hindrar att Saab förlägger viss del av sin verksamhet till Vadstena, exempelvis viss del av den expansion som är tänkt i Linköping, eftersom arbetsmarknaden i Linköping är mycket god. I dagens tidningar kan man läsa att den civila sektorn vid Saab är expansiv och produktionen ansträngd med dryga övertidsuttag samt ett maximalt utnyttjande av hela organisationen. Dessutom har man ett mycket stort rekryteringsbehov. Det säger man från Linköpings kommun. Man har alltså inte tillräckligt med arbetskraft i Linköping. Däremot är arbetsmarknaden i Vadstena mycket svag, situationen är närmast krisartad. Därför borde det ur samhällelig synpunkt vara mycket tillfredsställande, inte minst ur regionalpolitisk synpunkt, om Saab kunde ha viss verksamhet i Vadstena. Dessutom finns i Vadstena lokaler som är väl anpassade för industriverksamhet. Där finns också tillgång till arbetskraft.

Anf. 149 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Den här frågan var uppe till debatt i riksdagen så sent som i december. Det har alltså funnits möjligheter att motionera om ändringar i avtalet. Men några sådana motioner om Vadstena har inte väckts.

När det sedan gäller frågan huruvida Saab är förhindrat att förlägga verksamhet till Vadstena måste jag säga att jag inte ser några hinder alls i det avseendet, under förutsättning att det avtal fullföljs som staten har träffat angående lokalisering av verksamhet till berörda orter. Naturligtvis står det Saab fritt att bedriva verksamhet i vårt land varhelst Saab önskar.

Anf. 150 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! Jag vill bara göra den kommentaren att beslutet beträffande Plastbolaget fattades alldeles i slutet av november. Det fanns inte någon möjlighet tidsmässigt att motionera i frågan. Om så inte hade varit fallet kan jag lova att jag skulle ha motionerat i ärendet.

Så här långt uppfattar jag industriministern på det sättet att man på Saab inte är förhindrad att förlägga viss verksamhet till Vadstena. Även om man inte skulle göra det, hoppas jag att industriministern med de möjligheter som han har kommer att arbeta för att Vadstena kommer att tilldelas stöd i någon form, så att arbetsmarknaden i Vadstena kommun kan förstärkas.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1989/90:373 om åtgärder för Skåne

Den 18 januari inlämnades följande fråga av *Sten Andersson* i Malmö (m):

1989/90:373 till statsministern om åtgärder för Skåne:

Sedan en tid tillbaka har den socialdemokratiska regeringen initierat beslut eller visat handlingsförlamning, vilket negativt drabbat Skåne.

Nedläggning av ett kärnkraftsaggregat i Barsebäck. Beslutsvända inför en fast förbindelse Malmö–Köpenhamn. 90 km/tim. på tidigare 110-vägar. Minskning av flygledarverksamheten vid Sturups flygplats. Detta är några exempel där många i Skåne anser sig negativt behandlade av regeringen.

Vilka åtgärder är statsministern beredd vidta för att inte de boende i Skåne skall uppleva befinna sig i en "randstat" i Sverige?

Anf. 151 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! *Sten Andersson* i Malmö har frågat vilka åtgärder statsministern är beredd att vidtaga för att de boende i Skåne inte skall uppleva att de befinner sig i en "randstat" i Sverige.

Frågan har överlämnats till mig.

Sedan början av år 1986 har arbetsmarknaden i de båda Skånelänen utvecklats mycket gynnsamt. Antalet arbetslösa har i stort sett halverats. Detta gäller också Malmö kommun. Även befolkningmässigt har de båda länen haft en gynnsam utveckling med en tillväxt med drygt 0,5 % årligen under perioden 1986–1989. Såväl nettoinflyttningen från övriga landet som nettoinvandringen har ökat varje år under denna period. Antalet sysselsatta har totalt sett ökat med omkring 1 % årligen i båda länen.

Skåne har alltså haft en mycket gynnsam utveckling de senaste åren, och det finns inte något fog för talet om detta landskap som en "randstat" i Sverige. Tvärtom skulle jag tro att man i många andra landsändar skulle önska att utvecklingen där hade varit lika god som i Skåne.

Anf. 152 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag tackar industriministern för svaret. Men jag tror inte att det är många i Skåne som delar den uppfattning som kommer till uttryck i slutet av svaret. Det gäller då också statsrådets partikolleger.

Redogörelsen för hur det har sett ut och hur det ser ut för närvarande är ganska ointressant. Det som irriterar oss i Skåne är dock framför allt bristen på beslut från regeringens sida. Man har haft problem med frågan om broförbindelserna. Nu, fem minuter i tolv, kommer ett besked som kanske kan visa sig vara positivt.

Avvecklingen av Barsebäck står helt i strid med folkomröstningsbeslutet. Också det här kommer att drabba Skåne ytterst negativt. 110-vägarna i Skåne är ett minne blott. Dessutom har försvaret fått kännas vid försämringar i form av mindre resurser för Skånes del. Tullen har också fått mindre resurser när det gäller Skåne. Av storstadsutredningen framkom nyligen att Malmö inte längre är en storstad utan en stad av Norrköpings storlek – Norrköping i all ära, men Malmö borde ligga före Norrköping.

Jag vill påstå att många av de beslut som har fattats av riksdagen och regeringen inte överensstämmer med den uppfattning som invånarna i Skåne har. Det gäller t.ex. brobeslutet. De som i dag är motståndare till en bro eller när det gäller Barsebäck utgör enligt olika undersökningar 12 % av opinionen. Därför är det förvånansvärt att regeringen inte kan så att säga komma loss och tala om vad den egentligen vill – alltså ge ett svar som skulle tillfredsställa en majoritet av befolkningen i Skåne, inkl. statsrådets partikolleger.

Anf. 153 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Vi är naturligtvis medvetna om att Skåne har utsatts för en del påfrestningar. Inte minst nedläggningen av Kockums varv har inneburit en påfrestning. Jag vill påminna om att det i det sammanhanget åstadkoms ett utomordentligt omfattande regionalpolitiskt paket för att stödja utvecklingen i Malmöregionen. Saabs etablering i det gamla varvsområdet är ett uttryck för vad som kan ske beträffande den typen av insatser.

Så till de stora projekt som Sten Andersson i Malmö tar upp. Frågan om förbindelsen över Öresund tillhör dock inte mitt bord. Det är kommunikationsministern som handlägger sådana frågor. Jag kan bara säga, och det är då min privata åsikt, att det är viktigt att vi kommer fram till en lösning i den frågan. Men som bekant är vi inte ensamma om att bestämma. Vi måste ju också vara överens med regeringen och folketinget i Danmark. Överläggningar pågår. Det är alltså inte fråga om en medveten fördröjning. Vi måste ju arbeta så, att vi får ett underlag för ett positivt beslut – hur nu förbindelsen än kommer att se ut. För övrigt tycker jag inte att frågan om Barsebäck är en Skånefråga. Avvecklingen av kärnkraften gäller faktiskt såväl Hallands län som Kalmar län och Uppsala län. Jag tror inte att man där upplever att man bor i en "randstat". Det här är ju en konsekvens av den energipolitik som Sveriges riksdag har bestämt sig för. Naturligtvis skall vi hantera detta på ett sådant sätt att det inte får sysselsättningsmässiga konsekvenser eller medför regionala problem. Det är ju en av de viktiga målsättningarna i det energipolitiska beslutet.

Anf. 154 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Det har talats om konsekvenserna av industripolitiken. Men jag tycker att man kan tala om bristen på energipolitik. Är det något som vi i Skåne har saknat är det just en korrekt energipolitik. Om man avvecklar ett aggregat i Barsebäck, återstår bara ett enda alternativ – fossila bränslen. Normalt sett är det ju också så, att det är de som bor närmast aggregaten som drabbas.

Sedan tycker jag inte att det finns någon anledning att nämna Saab och satsningen i Malmö. Vi kan dock bara hoppas att Saab skall lyckas. För närvarande har man ju vissa problem.

Fortfarande är det många i Skåne som anser att alltför stor hänsyn har tagits till en liten men högljudd opinion. Även statsrådets kolleger i Malmö har, som jag tidigare sagt, talat för en bro och för ett bibehållande av Barsebäck. Därför tycker jag att ni i regeringen borde anamma detta och agera därefter.

Anf. 155 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Opinionsen både i kärnkraftsfrågan och i frågan om en bro, en fast förbindelse, över Öresund gäller över alla partigränser. Det finns grupperingar inom socialdemokratin som talar antingen för eller mot i de båda frågorna. Det finns alltså en delad opinion. Trots den situationen måste vi komma fram till ett beslut. Det tror jag också att vi gör när den danska regeringen väl har tagit ställning till hur den vill ha det.

Anf. 156 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag skall inte gå vidare här. Trots allt är jag tacksam för att vi har fått en ny industriminister, som delvis har ett ansvar för här nämnda frågor. Med tanke på Rune Molins tidigare uttalande och bakgrund finns det anledning för oss i Skåne att se ganska positivt på framtiden. Jag tackar alltså för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1989/90:311 om produktsäkerhetslagen

Anf. 157 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Fru talman! Ulla Orring har frågat mig om regeringen är beredd att medverka till att produktsäkerhetslagen omfattar även varor och tjänster som tillhandahålls i den offentliga verksamheten.

Bakgrunden till frågan är att riksdagen vid produktsäkerhetslagens tillkomst som sin mening gav regeringen till känna att en sådan utvidgning av lagens tillämpningsområde borde utredas.

Den utredning som riksdagen begärde görs för närvarande inom civildepartementet. Resultatet av utredningen kommer att publiceras i en departementspromemoria. Innan utredningsresultatet är klart vill jag inte ta ställning till lagstiftningsfrågan i dess detaljer. I princip har jag självfallet ingenting emot en utvidgning av produktsäkerhetslagens tillämpningsområde på

Svar på frågor

det sätt som frågeställaren anger. Jag anser det vara av särskild vikt att produkter som tillhandahålls barn på det offentliga området är säkra.

Jag vill i sammanhanget nämna att EG-kommissionen i april 1989 presenterade ett förslag till EG-direktiv om produktsäkerhet. Förslaget har ett delvis vidare tillämpningsområde än den svenska produktsäkerhetslagen. Vi vet för dagen inte hur EG-direktivet slutligen kommer att se ut och inte heller när det kommer att beslutas. Jag vill dock förutskicka att det kommande EG-direktivet kan få betydelse också i fråga om en utvidgning av produktsäkerhetslagens tillämpningsområde.

Anf. 158 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Detta är en viktig fråga. Det är viktigt att konsumenterna kan känna sig trygga och kan lita på de produkter och tjänster som de vill använda sig av. Vid produktsäkerhetslagens tillkomst var detta också syftet. I USA och i andra länder finns det på det här området en mycket starkare lagstiftning än den vi har i Sverige. Lagen i Sverige haltar i dag, eftersom den enbart omfattar tjänster och varor som tillhandahålls inom den privata sektorn och inte inom den offentliga. Det är desto mer märkligt, eftersom en så stor del av vår konsumtion ligger inom den offentliga sektorn där vi alltså erbjuds många tjänster.

Fru talman! Denna fråga anmälde jag den 6 december 1989. Jag har fått vänta mycket länge på svaret. Statsrådet säger nu här att det pågår en utredning inom civildepartementet. Det är bra att den har tillkommit, och jag tror inte att utredningen fanns när jag ställde frågan – i varje fall inte vid månads-skiftet november-december. Det är därför jag återkommer i den här frågan.

Jag delar statsrådets uppfattning att det också är viktigt att barnen kan känna sig säkra på sina daghem och att de kan använda sig av de redskap som tillhandahålls inom dagis, fritids och andra områden. Så länge vi inte har en lagstiftning som täcker detta område finns det oklarheter. I så fall måste konsumenten själv ta initiativet. Har vi en lag över detta område, innebär det att myndigheten själv får ta initiativet.

Jag tycker att det är bra att denna utredning skall tillkomma. Men varför kan man inte tillåta en parlamentarisk sammansättning av utredningen?

Anf. 159 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Fru talman! Ibland, Ulla Orring, brukar jag tänka att det politiska livet inte är till för oss som är otåliga. Jag känner på samma sätt att detta borde kunna gå fortare.

Nu är detta i allra högsta grad en fråga om lagstiftning och lagstiftningsarbete, som vi vet kräver noggrannhet och en rad bedömningar och test gentemot övrig lagstiftning. Det kräver juridiska experter, som också har koppelats in.

Vårt mål och det jag försöker driva på mina medarbetare med, är att vi skall bli klara med denna fråga under våren. Vi har fått positiva signaler också från EG när det gäller dess direktiv. Vi är delvis beroende av EG. I vart fall är det en stor fördel om vi kan få reda på EG:s direktiv på området.

Vi försöker i möjligaste mån att samarbeta där och se vad vi kan göra för att harmonisera.

Som jag gav exempel på är det på området produkter för barn som vi har kommit en bra bit på vägen med översynen av lagstiftningsarbetet. Vi skall fortsätta på samma väg. Jag hoppas att vi skall bli klara med arbetet under våren.

Anf. 160 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Då lagen om produktsäkerhet beslutades var det en diskussion om huruvida vi skulle vänta på EG. För min del och i mitt parti tryckte jag på att vi inte skulle vänta på EG-direktiv utan vi själva skulle gå före och stifta lagen om produktsäkerhet. Så blev det ju också.

Jag tycker dock att det är synd att vi har fått vänta så länge. Trots vad statsrådet säger om att det behövs juridisk expertis i lagstiftningsarbetet, tror jag att de mänskliga synpunkterna gör sig mycket väl också inom expertområdet. Jag tror att vi har inom alla partier många med juridiska kunskaper som mycket väl skulle kunna platsa i en sådan utredning. Men jag avvaktar, och jag är glad över att utredningen har kommit till stånd. Vi får se till våren vad som skall hända.

Anf. 161 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Fru talman! Det var naturligtvis riktigt att lägga fram förslaget om en produktsäkerhetslag, fatta beslutet och inte vänta med hela frågan för att få EG:s ställningstagande. Nu krävs det en utvidgning av lagstiftningen. Jag tror att vi tidigare har varit överens om att det rymmer en rad avgränsningsproblem som många gånger kan vara svåra att lösa. Faktum är att även jurister är människor. Vi skall göra vad vi kan för att lägga de aspekterna på deras arbete, och det hävdar jag att vi gör efter bästa förmåga på departementet. Vi har t.ex. sett till att en prioritering har skett när det gäller barnens säkerhet.

Anf. 162 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Jag har följt med i arbetet eftersom jag har varit intresserad av det. Jag tog del av de EG-direktiv som kom i våras. De är inte precis i överensstämmelse med vår inriktning i Sverige. Det är viktigt att vi i Sverige kan visa litet försteg på det här området. Jag har inte fått veta av statsrådet när utredningen tillsattes, men det är kanske en hemlighet inom regeringen.

Anf. 163 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Fru talman! Så fort regeringen fick beställningen från riksdagen började vi naturligtvis bereda ärendet i departementet. Det arbetet pågår för fullt. Jag hoppas att vi skall vara klara så att vi kan presentera ett förslag under våren.

Anf. 164 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Beställningen från riksdagen kom i december 1988. När jag i maj ställde frågan för första gången till statsrådet, hade man inte riktigt beslutat sig för någon utredning. Den måste ha kommit under hösten 1989.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositionerna
1989/90:61 till utbildningsutskottet
1989/90:65 till finansutskottet

Skrivelserna
1989/90:63 till justitieutskottet
1989/90:69 till kulturutskottet

Förslag
1989/90:6 till konstitutionsutskottet

28 § Hänvisning av proposition 1989/90:100 till utskott

Proposition 1989/90:100 med förslag till statsbudget för budgetåret 1990/91 hänvisades till utskott enligt följande:

Statsbudget för budgetåret 1990/91	Finansutskottet	
Bil. 1	Finansplanen	Finansutskottet
	med undantag för avsnitt	
	12	Extra avdrag för folkpensionärer med arbetsinkomster (mom. 7 i hemställan) . . . Skatteutskottet
Bil. 2	Utveckling av offentlig sektor (Gemensamma frågor)	Finansutskottet
	med undantag för avsnitten	
	2.2	Tydligare ansvarsfördelning mellan stat, kommuner och landsting samt bättre samordning mellan offentliga verksamheter,
	2.4	Decentralisering,
	2.5	Verksamhetsformer och arbetsätt,
	3.3	Kommunerna och landstingen i förändring,
	3.5	Regelförenkling och delegering . . . . . Konstitutionsutskottet
	2.6	Statlig personalpolitik.

- Bil. 3 Kungl. hov- och slottsstaterna . . . . . Konstitutionsutskottet
- Bil. 4 Justitiedepartementet . . . . . Justitieukskottet
 med undantag för punkterna
- B 2 Datainspektionen . . . . . Konstitutionsutskottet
- G 3 Bokföringsnämnden . . . . . Lagutskottet
- H 4–5 Stöd till politiska partier – Allmänna val Konstitutionsutskottet
- H 6 Bidrag till Stiftelsen för utvecklandet av
 god redovisningssed . . . . . Lagutskottet
- Bil. 5 Utrikesdepartementet . . . . . Utrikesutskottet
 med undantag för punkterna
- B 6–7 Organisationer för internationell handel
 och råvarusamarbete m.m. – Internatio-
 nell råvarulagring . . . . . Näringsutskottet
- E 1–3 Kommerskollegium – Exportkredit-
 nämnden, täckande av vissa utgifter för
 skadeersättningar . . . . . Näringsutskottet
- Bil. 6 Försvarsdepartementet . . . . . Försvarsutskottet
- Bil. 7 Socialdepartementet . . . . . Socialutskottet
 med undantag för
- Litt. B Administration av socialförsäkring m.m. Socialförsäkringsutskottet
 punkterna
- C 2–3 Bidrag till föräldraförsäkringen – Vård-
 bidrag för handikappade barn,
- C 5 Barnpensioner . . . . . Socialförsäkringsutskottet
- Litt. D Försäkring vid sjukdom, handikapp och
 ålderdom . . . . . Socialförsäkringsutskottet
- Bil. 8 Kommunikationsdepartementet . . . . . Trafikutskottet
- Bil. 9 Finansdepartementet . . . . . Finansutskottet
 med undantag för punkterna
- B 1–2 Riksskatteverket – Regional och lokal
 skatteförvaltning,
- B 4–6 Stämpelkostnader – Ersättning till post-
 verket m.fl. för bestyret med skatteupp-
 börd m.m. . . . . Skatteutskottet
- B 3 Kronofogdemyndigheterna . . . . . Lagutskottet
- E 1–2 Tullverket . . . . . Skatteutskottet
- E 5–6 Bankinspektionen – Försäkringsinspek-
 tionen . . . . . Näringsutskottet

- G 1–3 Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m.m. – Exportkreditbidrag . . . . . Skatteutskottet
- Bil. 10 Utbildningsdepartementet . . . . . Utbildningsutskottet
med undantag för
punkt
A 3 Kostnader för Sveriges medlemskap i
Unesco m.m. . . . . Kulturutskottet
Litt. F Studiestöd m.m. . . . . Socialförsäkringsutskotte
Litt. G Kulturverksamhet m.m. . . . . Kulturutskottet
punkterna
H 1–3 Statens biografbyrå – Stöd till fonogram
och musikalier,
H 7 Stöd till kulturtidskrifter . . . . . Kulturutskottet
H 4–6 Presstödsnämnden och taltidningsnämnden – Lån till dagspressen,
H 8–9 Stöd till radio- och kassettidningar – Bidrag till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur . . . . . Konstitutionsutskottet
H 10–17 Litteraturstöd – Bidrag till Svenska språknämnden m.m. . . . . Kulturutskottet
Avsnittet Radio och television (s. 449–469) . . . . . Kulturutskottet
punkterna
H 18–22 Kabelnämnden – Bidrag till dokumentation av medieutvecklingen och till europeiskt mediasamarbete . . . . . Kulturutskottet
Litt. I Lokalförsörjning m.m., såvitt avser mom. 2 i inledningen . . . . . Kulturutskottet
- Bil 11 Jordbruksdepartementet . . . . . Jordbruksutskottet
- Bil. 12 Arbetsmarknadsdepartementet . . . . . Arbetsmarknadsutskottet
med undantag för
avsnitt 3 Invandring (s. 30–36) och Litt. E Invandring m.m. . . . . Socialförsäkringsutskotte
- Bil. 13 Bostadsdepartementet . . . . . Bostadsutskottet
med undantag för
Litt. E Idrott . . . . . Kulturutskottet
- Bil. 14 Industridepartementet . . . . . Näringsutskottet
med undantag för punkt
B 6 Stöd till turism och rekreation . . . . . Kulturutskottet
F 15–17 Patent- och registreringsverket – Patentbesvärsrätten . . . . . Lagutskottet

Bil. 15	Civildepartementet med undantag för punkterna	Finansutskottet	Prot. 1989/90:54 23 januari 1990
B 5–6	Statens arbetsgivarverk – Statens arbets- miljönämnd,		
B 8–11	Statens institut för personalutveckling – Bidrag till kompetensutveckling på det statligt reglerade området	Arbetsmarknadsutskottet	
C 1	Statens löne- och pensionsverk,		
C 4–5	Lönekostnader vid viss omskolning och omplacering – Trygghetsåtgärder för statsanställda m.fl.,		
C 9–15	Kostnader för vissa nämnder m.m. – Ad- ministration av statens personskadeför- säkring m.m.	Arbetsmarknadsutskottet	
Litt. D	Länsstyrelserna m.m.	Bostadsutskottet	
Litt. E	Polisväsendet	Justitieutskottet	
F 1	Marknadsdomstolen,		
F 4–6	Konsumentverket – Bidrag till miljö- märkning av produkter	Lagutskottet	
F 2–3	Näringsfrihetsombudsmannen – Statens pris- och konkurrensverk	Näringsutskottet	
Litt. G	Kyrkliga ändamål	Kulturutskottet	
H 1–3	Statens ungdomsråd – Stöd till internatio- nellt ungdomssamarbete,		
H 5	Lotterinämnden	Kulturutskottet	
H 4	Bidrag till kvinnoorganisationernas cen- trala verksamhet	Arbetsmarknadsutskottet	
H 6	Stöd till arbetskooperation m.m.	Näringsutskottet	
Litt. I	Jämställdhetsfrågor	Arbetsmarknadsutskottet	
Bil. 16	Miljö- och energidepartementet med undantag för	Jordbruksutskottet	
Litt. C	Energi	Näringsutskottet	
Bil. 17	Riksdagen och dess myndigheter m.m. med undantag för punkt	Konstitutionsutskottet	
B 2	Riksdagens revisorer och deras kansli	Finansutskottet	
Bil. 18	Räntor på statsskulden, m.m.	Finansutskottet	
Bil. 19	Oförutsedda utgifter	Finansutskottet	
Bil. 20	Beredskapsbudget för totalförsvarets civila del	Försvarsutskottet	

29 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
1989/90:67 Lag om obeställbara postförsändelser

Skrivelse
1989/90:68 Invandrar- och flyktingpolitiken

Förslag
1989/90:7 Riksdagens förvaltningskontors förslag till lag om ändring i lagen
(1988:144) om säkerhetskontroll vid sammanträde med riksdagens kam-
mare och utskott

30 § Meddelande om interpellation

Meddelades att följande interpellation framställdes

den 19 januari

1989/90:118 av *Ing-Britt Nygren (m)* till civilministern om kommunernas mil-
jöansvar:

Helt nyligen lades miljötillsynsansvaret i vissa delar över till kommunerna.

Nu har det kommit till min kännedom att det finns länsstyrelser som inte anser att kommunerna har kompetens till detta, utan trots att såväl kommunens tjänstemän som utomstående konsult är överens om att exempelvis en lokal lösning av avloppsfrågan i ett fritidsområde vid kusten är tillfyllest, så har länsstyrelsen gått in med ett föreläggande till kommunen om en reningslösning innebärande en kostnad för varje fritidsboende upp till 200 000 kr. (=ibland dubbelt mot vad fastigheten kostat i uppförande).

Följden kan nu bli att ett flertal av de boende, bl.a. flera pensionärer, tvingas sälja sitt fritidshus.

I en motion har jag begärt en översyn av länsstyrelsens arbetsformer och personalbemanning.

Det är svårt att frigöra sig från tanken att efter det länsstyrelsen fråntagits vissa arbetsuppgifter på grund av PBI och förändrat ansvar för miljötillsyn att tveksamhet råder hos länsstyrelsen om dess arbetsformer och att man söker arbetsuppgifter. Dock tycker jag detta är så viktigt, särskilt inför sommaren, att jag inte tycker mig kunna avvakta behandlingen av motionen utan redan nu vill av civilministern ha besked om civilministern har förtroende för kommunernas kompetens i vad det gäller miljöansvaret. Om så är fallet, vilket det borde vara, eftersom ansvaret lagts över på kommunerna, borde civilministern vidta åtgärder för att upplysa länsstyrelsen om detta.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga civilministern:

Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att kommunerna skall

31 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställts¹⁾

1989/90:379 av *Per Stenmarck* (m) till statsministern om en fast förbindelse över Öresund:

Under de senaste dagarna har olika, delvis motstridiga, uttalanden gjorts av olika medlemmar av den socialdemokratiska regeringen, i frågan om en fast förbindelse över Öresund.

Allt fler undrar vilken som är regeringens inställning i frågan.

Är statsministern beredd att inför kammaren ge en redogörelse för vilken som är regeringens inställning till frågan om en fast förbindelse över Öresund?

1989/90:380 av *Göran Engström* (c) till jordbruksministern om bidraget till mjölkproducenter och matpotatisodlare:

Enligt riksdagsbeslut skall under 1989/90 bidrag betalas ut till jordbrukare med mjölkproduktion eller matpotatisodling. Bidraget beräknas efter antal mjölkkor resp. areal matpotatis 1988. Betalningssättet är en följd av de överenskommelser som Sverige träffat i samband med de s.k. GATT-förhandlingarna.

Statens jordbruksnämnd har hand om utbetalningarna. Vissa regler har fastställts för dessa. Bidraget grundar sig på de uppgifter man lämnat till SCB:s lantbruksregister 1988 avseende antal mjölkkor och areal matpotatis.

Vissa villkor för bidraget skall vara uppfyllda. Man får bidrag om:

- Man har startat som producent efter juni 1988 och uppgett minst 6 mjölkkor resp. 0,5 ha matpotatis i juni 1989.
- Man mellan 1988 och 1989 har ökat eller minskat sitt mjölkkoantal med mer än 5 djur. För matpotatisen skall förändringen uppgå till mer än 8 ha.
- Man för första gången står som huvudbrukare för företaget LBR 1989, dvs. brukarskifte.

I meddelande från statens jordbruksnämnd står "den som inte haft några mjölkkor eller någon matpotatisodling enligt LRB 1989 får inget bidrag. Det har i denna omgång inte varit möjligt att betala bidrag till företag som startat efter juni 1989."

Ovanstående bidragssystem har tillkommit i stället för prisuppräkning på produkterna enligt den gamla modellen. Frågan har nu uppkommit hur meddelandet från jordbruksnämnden skall tolkas.

---

¹⁾ Betr. fråga 373 se 25 §, fråga 374 se 5 §, fråga 375 se 16 §, fråga 376 se 6 §, fråga 377 se 13 § och fråga 378 se 14 §.

Prot. 1989/90:54
23 januari 1990

Om effekten blir att jordbrukare som startat sin verksamhet under perioden juni 1989 – sista december 1989 inte kommer att få något bidrag av rent byråkratiska skäl, är jordbruksministern då beredd att medverka till kompensation i efterhand?

32 § Kammaren åtskildes kl. 17.37.

In fidem

GUNNAR GRENFORS

/Gunborg Apelgren

Tisdagen den 23 januari

1 §	Justering av protokoll	1
2 §	Svar på fråga 1989/90:310 om en svensk protest mot visst ingripande av den amerikanska marinen mot Greenpeace . . . . . Utrikesminister Sten Andersson Gudrun Schyman (vpk)	1
3 §	Svar på fråga 1989/90:325 om åtgärder för att hjälpa i Frankrike häktad svensk medborgare . . . . . Utrikesminister Sten Andersson Ragnhild Pohanka (mp)	4
4 §	Svar på fråga 1989/90:330 om värnpliktiga estländare . . . . . Utrikesminister Sten Andersson Erling Bager (fp)	6
5 §	Svar på fråga 1989/90:374 om friheten för de politiska partierna i Rumänien . . . . . Utrikesminister Sten Andersson Margaretha af Ugglas (m)	7
6 §	Svar på fråga 1989/90:376 om en kunskapsbank för omställningsfrågor vid Uppsala universitet . . . . . Utrikesminister Sten Andersson Gudrun Schyman (vpk)	10
7 §	Svar på fråga 1989/90:314 om visst uttalande av tjänsteman i finansdepartementet . . . . . Finansminister Kjell-Olof Feldt Karl-Erik Persson (vpk)	13
8 §	Svar på frågorna 1989/90:318 och 352 om fyllnadsinbetalningen av preliminärskatt . . . . . Finansminister Kjell-Olof Feldt Lars De Geer (fp) Knut Wachtmeister (m)	15
9 §	Svar på fråga 1989/90:332 om beskattningen då sjukt barn erhåller tillsyn genom arbetsgivarens försorg . . . . . Finansminister Kjell-Olof Feldt Per Westerberg (m)	18
10 §	Svar på fråga 1989/90:349 om insiderregler för anställda i regeringskansliet . . . . . Finansminister Kjell-Olof Feldt Gunnar Björk (c)	19
11 §	Svar på fråga 1989/90:351 om tioöresmyntet . . . . . Finansminister Kjell-Olof Feldt Alf Wennerfors (m)	20

25 § Svar på fråga 1989/90:373 om åtgärder för Skåne	55	Prot. 1989/90:54 23 januari 1990
Industriminister Rune Molin Sten Andersson i Malmö (m)		
26 § Svar på fråga 1989/90:311 om produktsäkerhetslagen	57	
Statsrådet Margot Wallström Ulla Orring (fp)		
27 § Hänvisning av ärenden till utskott.	60	
28 § Hänvisning av proposition 1989/90:100 till utskott.	60	
29 § Bordläggning	64	
30 § Meddelande om interpellation 1989/90:118 av Ing-Britt Nygren (m) om kommunernas miljöansvar	64	
31 § Meddelande om frågor 1989/90:373 av Sten Andersson i Malmö (m) om åtgärder för Skåne	55	
1989/90:374 av Margaretha af Ugglas (m) om friheten för de politiska partierna i Rumänien.	7	
1989/90:375 av Håkan Hansson (c) om reglerna om flyghavre i spannmål.	31	
1989/90:376 av Gudrun Schyman (vpk) om en kunskapsbank för omställningsfrågor vid Uppsala universitet.	10	
1989/90:377 av Karl-Göran Biörsmark (fp) om en ny svältka- tastrof i Etiopien m.m.	22	
1989/90:378 av Ylva Annerstedt (fp) om rumänska barns behov av kläder	26	
1989/90:379 av Per Stenmarck (m) om en fast förbindelse över Öresund	65	
1989/90:380 av Göran Engström (c) om bidraget till mjölkpro- ducerer och matpotatisodlare.	65	

